

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

26. januar 2017^{*i}

„Pritožba — Konkurenca — Omejevalni sporazumi — Belgijski, nemški, francoski, italijanski, nizozemski in avstrijski trgi kopalniške opreme — Sklep o ugotovitvi kršitve člena 101 PDEU in člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru — Usklajevanje cen in izmenjava občutljivih poslovnih informacij — Enotna kršitev — Dokaz — Globe — Neomejena pristojnost — Razumni rok — Sorazmernost“

V zadevi C-625/13 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, vložene 29. novembra 2013,

Villeroy & Boch AG s sedežem v Mettlachu (Nemčija), ki jo zastopata M. Klusmann in T. Kreifels, odvetnika, skupaj s S. Thomasom, profesor,

pritožnica,

druga stranka v postopku je

Evropska komisija, ki jo zastopajo L. Malferrari, F. Castillo de la Torre in F. Ronkes Agerbeek, agenti, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožena stranka na prvi stopnji,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, podpredsednik Sodišča v funkciji predsednika prvega senata, M. Berger, sodnica, E. Levits, S. Rodin (poročevalec) in F. Biltgen, sodniki,

generalni pravobranilec: M. Wathelet,

sodni tajnik: K. Malacek, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 10. septembra 2015,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 26. novembra 2015

izreka naslednjo

* Jezik postopka: nemščina.

Sodbo

- 1 Družba Villeroy & Boch AG s pritožbo predlaga razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 16. septembra 2013, Villeroy & Boch Avstrija in drugi/Komisija (T-373/10, T-374/10, T-382/10 in T-402/10, neobjavljena, EU:T:2013:455, v nadaljevanju: izpodbijana sodba), v delu, v katerem je navedeno sodišče s to sodbo deloma zavrnilo njeno tožbo za razglasitev ničnosti Sklepa Komisije C(2010) 4185 final z dne 23. junija 2010 v zvezi s postopkom uporabe člena 101 PDEU in člena 53 Sporazuma o EGP (zadeva COMP/39092 – kopalniška oprema) (v nadaljevanju: sporni sklep) v delu, ki se nanaša nanjo.

Pravni okvir

Uredba (ES) št. 1/2003

- 2 Uredba Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov [101 in 102 PDEU] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str 205) v odstavkih 2 in 3 člena 23 določa:

„2. Komisija lahko podjetjem in podjetniškim združenjem z odločbo naloži globe, kadar naklepno ali iz malomarnosti:

(a) kršijo člen [101 ali 102 PDEU] [...]

[...]

Za vsako podjetje ali podjetniško združenje, udeleženo pri kršitvi, globa ne presega 10 % njegovega celotnega prometa v predhodnem poslovnem letu.

[...]

3. Pri določanju višine globe se upošteva teža, pa tudi trajanje kršitve.“

Smernice iz leta 2006

- 3 Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe (ES) št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2, v nadaljevanju: Smernice iz leta 2006), v točki 2 določajo, da „mora Komisija pri določanju glob [...] upoštevati trajanje in težo kršitve“ in da „naložena globa ne sme presegati omejitev, določenih v drugem in tretjem pododstavku člena 23(2) Uredbe št. 1/2003“.
- 4 Točka 37 Smernic iz leta 2006 določa:

„V teh smernicah je predstavljena splošna metodologija za določanje glob, vendar lahko Komisija zaradi posebnosti posamezne zadeve ali potrebe po zagotavljanju odvratilnega učinka v posamezni zadevi utemeljeno odstopi od te metodologije ali omejitev, določenih v točki 21.“

Dejansko stanje in sporni sklep

- 5 Proizvodi, na katere se nanaša omejevalni sporazum, so kopalniška oprema, ki je del ene od treh podskupin teh proizvodov, in sicer kopalniških armatur, zaslonov za prhanje in z njimi povezane dodatne opreme ter izdelkov sanitarne keramike (v nadaljevanju: tri podskupine proizvodov).

- 6 Splošno sodišče je dejansko stanje spora navedlo v točkah od 1 do 19 izpodbijane sodbe in ga je mogoče povzeti tako.
- 7 Komisija je s spornim sklepom ugotovila obstoj kršitve člena 101(1) PDEU in člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 52, str. 3) v sektorju kopalniške opreme. Ta kršitev, pri kateri naj bi bilo udeleženih 17 podjetij, naj bi potekala v različnih obdobjih, med 16. oktobrom 1992 in 9. novembrom 2004 ter naj bi zajemala vse protikonkurenčne sporazume ali usklajena ravnanja na ozemlju Belgije, Nemčije, Francije, Italije, Nizozemske in Avstrije.
- 8 Natančneje, Komisija je v izpodbijanem sklepu navedla, da je ugotovljena kršitev zajemala, prvič, usklajevanje med različnimi proizvajalci kopalniške opreme glede letnih dvigov cen in drugih dejavnikov določanja cen v okviru rednih sestankov znotraj nacionalnih poklicnih združenj, drugič, določanje ali usklajevanje cen ob posebnih dogodkih, kot so povečanje stroškov surovin ter uvedba eura ali cestnin, in tretjič, razkritje in izmenjavo občutljivih poslovnih informacij. Komisija je poleg tega ugotovila, da se je določanje cen v sektorju kopalniške opreme izvajalo na letni ravni. V tem okviru so proizvajalci določali svoje cenike, ki so ostali na splošno v veljavi eno leto in so bili podlaga za poslovne odnose s prodajalci na debelo.
- 9 Družba Villeroy & Boch ter druge tožeče stranke na prvi stopnji, družbe Villeroy & Boch Austria GmbH (v nadaljevanju: Villeroy & Boch Avstrija), Villeroy & Boch SAS (v nadaljevanju: Villeroy & Boch Francija) in Villeroy & Boch Belgium SA (v nadaljevanju: Villeroy & Boch Belgija) delujejo v sektorju kopalniške opreme. Družba Villeroy & Boch je lastnica celotnega kapitala družb Villeroy & Boch Avstrija, Villeroy & Boch Francija, Villeroy & Boch Belgija, Ucosan BV in njenih hčerinskih družb ter družbe Villeroy & Boch SARL (Villeroy & Boch Luxembourg).
- 10 Družba Masco Corp. in njene hčerinske družbe, med njimi Hansgrohe AG, ki proizvaja kopalniške armature, in Huppe GmbH, ki proizvaja zaslone za prhanje, so 15. julija 2004 Komisijo obvestile o obstoju kartela v sektorju kopalniške opreme in zaprosile za imuniteto pred globami na podlagi Obvestila Komisije o imuniteti pred globami in zmanjševanju glob v primerih kartelov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 155, v nadaljevanju: Obvestilo o prizanesljivosti iz leta 2002), če pa jim ta ne bi bila odobrena, pa za znižanje zneska glob, ki bi se jim lahko naložile. Komisija je 2. marca 2005 v skladu s točkama 8(a) in 15 tega obvestila v korist družbe Masco sprejela odločbo o pogojni imuniteti pred globami.
- 11 Komisija je 9. in 10. novembra 2004 opravila nenapovedane preglede v prostorih več družb in nacionalnih poklicnih združenj, ki delujejo v sektorju kopalniške opreme.
- 12 Družba Grohe Beteiligungs GmbH in njene hčerinske družbe ter družba American Standard Inc. (v nadaljevanju: Ideal Standard) so 15. oziroma 19. novembra 2004 zaprosile za imuniteto pred globami na podlagi Obvestila o prizanesljivosti iz leta 2002, če pa jim ta ne bi bila odobrena, pa za znižanje njihovega zneska.
- 13 Potem ko je Komisija med 15. novembrom 2005 in 16. majem 2006 naslovila zahteve po informacijah na več družb in združenj, ki delujejo v sektorju kopalniške opreme, tudi na tožeče stranke na prvi stopnji, je 26. marca 2007 sprejela obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah, ki jim ga je posredovala.
- 14 Družbi Roca SARL ter Hansa Metallwerke in njene hčerinske družbe so 17. in 19. januarja 2006 zaprosile za imuniteto pred globami na podlagi Obvestila o prizanesljivosti iz leta 2002, če pa jim ta ne bi bila odobrena, pa za znižanje teh glob. Družba Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG Armaturenfabrik je 20. januarja 2006 predložila podobno prošnjo.

- 15 Komisija je 23. junija 2010 na podlagi zaslišanja, ki je potekalo od 12. do 4. novembra 2007, na katerem so bile navzoče tožeče stranke na prvi stopnji, poslanega dopisa z dne 9. julija 2009 o ugotovljenih dejstvih, v katerem jih je opozorila na nekatere dokaze, na katere se je nameravala opreti v okviru sprejetja končnega sklepa in zahtev po dodatnih informacijah, ki so bile nato naslovljene zlasti na navedene tožeče stranke, sprejela sporni sklep. S tem sklepom je menila, da so ravnanja, opisana v točki 8 te sodbe, del celovitega načrta s ciljem omejiti konkurenco med naslovniki navedenega sklepa in so imela značilnosti enotne in trajajoče kršitve, katere področje uporabe je zajemalo tri podskupine proizvodov in se je raztezalo prek belgijskega, nemškega, francoskega, italijanskega, nizozemskega in avstrijskega ozemlja. V zvezi s tem je zlasti poudarila, da so ta ravnanja potekala po ponavljajočem se vzorcu, ki je bil v šestih državah članicah, v katerih je potekala preiskava, enak. Poudarila je tudi obstoj nacionalnih poklicnih združenj, ki so se nanašala na vse tri podskupine proizvodov in ki jih je poimenovala „uskaljevalna telesa“, nacionalnih poklicnih združenj, v katerih se je dejavnost članov nanašala na vsaj dve od treh podskupin proizvodov in ki jih je poimenovala „združenja za več proizvodov“, in specializiranih združenj, v katerih se je dejavnost nekaterih članov nanašala na eno od teh treh podskupin proizvodov. Nazadnje, ugotovila je, da je obstajala osrednja skupina podjetij, ki je sodelovala pri kartelu v različnih državah članicah in v okviru uskaljevalnih teles in združenj za več proizvodov.
- 16 Komisija meni, da so bile tožeče stranke na prvi stopnji udeležene pri zadevni kršitvi kot članice teh združenj: IndustrieForum Sanitär, ki je z letom 2001 nadomestilo Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie, Arbeitskreis Baden und Duschen, ki je z letom 2003 nadomestilo Arbeitskreis Duschabtrennungen in Fachverband Sanitär-Keramische Industrie (v nadaljevanju: FSKI) v Nemčiji, Arbeitskreis Sanitärindustrie (v nadaljevanju: ASI) v Avstriji, Vitreous China-group (v nadaljevanju: VCG) v Belgiji, Sanitair Fabrikanten Platform na Nizozemskem in Association française des industries de céramique sanitaire (AFICS) v Franciji. Komisija je v zvezi s kršitvijo, storjeno na Nizozemskem, v točki 1179 obrazložitve spornega sklepa v bistvu ugotovila, da se podjetjem, ki so sodelovala pri njej, v zvezi s tem ne bi smela naložiti globa zaradi zastaranja.
- 17 Komisija je v členu 1 spornega sklepa naštel podjetja, ki jih je kaznovala za kršitev člena 101 PDEU in člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru od 1. januarja 1994, ker so sodelovala pri kartelu v sektorju kopalniške opreme v Belgiji, Nemčiji, Franciji, Italiji, na Nizozemskem in v Avstriji v različnih obdobjih med 16. oktobrom 1992 in 9. novembrom 2004. Komisija je glede tožečih strank na prvi stopnji v členu 1(1) navedenega sklepa kaznovala družbo Villeroy & Boch zaradi njenega sodelovanja pri navedeni enotni kršitvi, ki je trajala od 28. septembra 1994 do 9. novembra 2004, njene hčerinske družbe Villeroy & Boch Belgija, Villeroy & Boch Francija in Villeroy & Boch Avstrija pa za obdobja od 12. oktobra 1994 do 9. novembra 2004.
- 18 Komisija je v členu 2(8) spornega sklepa naložila globe, in sicer, prvič, družbi Villeroy & Boch 54.436.347 EUR, drugič, družbama Villeroy & Boch in Villeroy & Boch Avstrija solidarno 6.083.604 EUR, tretjič, družbama Villeroy & Boch in Villeroy & Boch Belgija solidarno 2.942.608 EUR, in četrtič, družbama Villeroy & Boch in Villeroy & Boch Francija solidarno 8.068.441 EUR. Tožečim strankam na prvi stopnji so bile torej naložene globe v skupnem znesku 71.531.000 EUR.
- 19 Komisija se je pri izračunu teh glob oprla na Smernice iz leta 2006.

Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

- 20 Pritožnica je 8. septembra 2010 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila tožbo v zadevi T-374/10, s katero je predlagala razglasitev ničnosti spornega sklepa v delu, ki jo zadeva, in podredno, znižanje glob, ki so ji bile naložene.

- 21 Pritožnica v utemeljitev svojih predlogov za razglasitev ničnosti pred Splošnim sodiščem navaja, da je Komisija ugotovljeno kršitev napačno opredelila kot enotno, kompleksno in trajajočo kršitev, podredno pa je menila, da je s tem kršila obveznost obrazložitve, zlasti zaradi tega, ker ni dovolj natančno razmejila zadevnih trgov.
- 22 Družba Villeroy & Boch je prav tako trdila, da ni storila nobene kršitve na zadevnih trgih proizvodov in geografskih trgih, in sicer v Belgiji, Nemčiji, Franciji, Italiji, na Nizozemskem in v Avstriji. Družba Villeroy & Boch je še posebej glede kršitev, domnevno storjenih v Nemčiji, Franciji in Avstriji, navedla, da ji ni mogoče pripisati odgovornosti za protikonkurenčno ravnanje hčerinskih družb na teh trgih.
- 23 Nazadnje je družba Villeroy & Boch izpodbijala solidarno naravo glob, ki so ji bile naložene in je podredno trdila, da bi moral biti znesek teh glob nižji, zlasti ker je Komisija napačno upoštevala prodajo, ki ni povezana s kršitvijo, ker ta znesek ni sorazmeren, pri čemer je tako kršila člen 23(3) Uredbe št. 1/2003, in ker je upravni postopek trajal predolgo.
- 24 Pritožnica je podredno predložila predloge za znižanje naloženih glob.
- 25 Splošno sodišče je v točki 395 izpodbijane sodbe menilo, da Komisija ni dokazala, da je družba Villeroy & Boch sodelovala pri zadevni enotni kršitvi pred 12. oktobrom 1994. Vendar to, da je Splošno sodišče razglasilo delno ničnost člena 1(7) spornega sklepa, ni vplivalo na izračun zneska glob, naloženih družbi Villeroy & Boch v členu 2(8) navedenega sklepa. Komisija naj bi namreč pri navedenem izračunu upoštevala njeno sodelovanje pri kršitvi šele od 12. oktobra 1994, kot je to jasno razvidno iz tabele D spornega sklepa.
- 26 Splošno sodišče je tožbo z izpodbijano sodbo v preostalem zavrnilo.

Predlogi strank

- 27 Pritožnica Sodišču predlaga, naj:
- izpodbijano sodbo v celoti razveljavi, ker je Splošno sodišče s to sodbo deloma zavrnilo njeno tožbo;
 - podredno, delno razglasi za ničen člen 1 spornega sklepa v obliki, ki izhaja iz izpodbijane sodbe, v delu, v katerem se nanaša na njo;
 - še bolj podredno, ustrezno zniža globo, ki ji je bila naložena s členom 2 sporne odločbe;
 - najbolj podredno, zadevo vrne v ponovno odločanje Splošnemu sodišču, in
 - Komisiji naloži plačilo stroškov.
- 28 Komisija Sodišču predlaga, naj:
- pritožbo v celoti zavrže kot deloma nedopustno in kot deloma očitno neutemeljeno ter
 - pritožnici naloži plačilo stroškov.

Pritožba

- 29 Pritožnica se v utemeljitev pritožbe sklicuje na enajst pritožbenih razlogov.

Prvi pritožbeni razlog

Trditve strank

- 30 Pritožnica s prvim pritožbenim razlogom trdi, da je Splošno sodišče večkrat v njeno škodo napačno uporabilo pravo glede dejanj, storjenih v Franciji.
- 31 Splošno sodišče naj bi v isti sestavi in z istim sodnikom poročevalcem, istega dne in glede istih vprašanj ter istega sklepa, presodilo dva dokaza, in sicer izjave, ki jih je družba Ideal Standard podala v okviru programa prizanesljivosti in izjave družbe Roca, ki so bile diametralno nasprotne v izpodbijani sodbi in v sodbi z dne 16. septembra 2013, Keramag Keramische Werke in drugi/Komisija (T-379/10 in T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457, točke od 118 do 120), s čimer naj bi na škodo pritožnice kršilo načelo enakega obravnavanja in domneve nedolžnosti.
- 32 Splošno sodišče naj bi namreč v točkah od 287 do 290 izpodbijane sodbe menilo, da je bilo na podlagi izjav družbe Ideal Standard in izjav družbe Roca mogoče dokazati sodelovanje družbe Villeroy & Boch Francija na treh sestankih AFICS, ki so potekali leta 2004 in na katerih naj bi prišlo do nezakonitih razprav. Splošno sodišče naj bi v zvezi s tem v bistvu opozorilo, da pričanja podjetja, ki je zaprosilo za prizanesljivost, ni mogoče uporabiti za dokaz v skladu z načelom *testis unus, testis nullus* (ena sama priča, nobena priča), razen če je tako pričanje podprto s pričanjem drugih udeležencev kartela. To po mnenju Splošnega sodišča velja za obravnavano zadevo, saj je bilo pričanje, predloženo v okviru prošnje družbe Ideal Standard za prizanesljivost, potrjeno z izjavo družbe Roca.
- 33 Pritožnica pa meni, da je presoja dokazov, ki jo je tako opravilo Splošno sodišče, očitno v nasprotju s presojo, ki jo je opravilo glede enakih dokazov v sodbi z dne 16. septembra 2013, Keramag Keramische Werke in drugi/Komisija (T-379/10 in T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457, točke od 118 do 120), ki se prav tako nanaša na sporni sklep.
- 34 Poleg tega pritožnica meni, da je Splošno sodišče protislovno presodilo dokazno vrednost izjave družbe Duravit AG v zadnjenavedeni sodbi in v izpodbijani sodbi ter naj bi tako kršilo načelo enakega obravnavanja dokazov in načela *in dubio pro reo*. Splošno sodišče naj bi namreč v sodbi z dne 16. septembra 2013, Keramag Keramische Werke in drugi/Komisija (T-379/10 in T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457, točki 115 in 116), menilo, da ta izjava ne velja za tožeče stranke v tej zadevi, ker jim ni bila posredovana v upravnem postopku. Splošno sodišče pa naj bi se, nasprotno, v izpodbijani sodbi strinjalo, da bo to izjavo upoštevalo. Tako naj bi Splošno sodišče v točki 293 te sodbe navedlo, da se sporni sklep sicer „ne opira“ na navedeno izjavo, vendar ostaja dejstvo, da je bila s to izjavo potrjena izjava družbe Ideal Standard glede vsebine nezakonitih razprav, ki so „najverjetneje“ potekale 25. februarja 2004.
- 35 Pritožnica poleg tega trdi, da je Splošno sodišče s tem, da je izjavo družbe Duravit uporabilo v njeno breme, čeprav je vedelo, da zanjo ne velja in da je niti Komisija ni uporabila v spornem sklepu, spremenilo obrazložitev tega sklepa in kršilo člen 263 in člen 296, drugi odstavek, PDEU.
- 36 Ker se v zvezi s kršitvijo, ki bi jo bilo domnevno mogoče pripisati pritožnici v Franciji, ni navajal noben drug dokaz, naj bi njena obsodba glede dejanj, storjenih v Franciji, temeljila na napačni uporabi prava, navedeni zgoraj.
- 37 Komisija predlaga, naj se prvi pritožbeni razlog zavrne.

Presoja Sodišča

- 38 Za odgovor na prvi pritožbeni razlog je treba spomniti, da presoja Splošnega sodišča glede dokazne vrednosti dokumenta načeloma ne more biti predmet nadzora Sodišča v okviru pritožbe. Iz člena 256 PDEU in člena 58, prvi odstavek, Statuta Sodišča Evropske unije je namreč razvidno, da je pritožba omejena na pravna vprašanja. Splošno sodišče je zato edino pristojno za ugotavljanje in presojo upoštevnih dejstev ter za preučitev dokazov, razen če ta dejstva in dokazi niso izkrivljeni (glej zlasti sodbo z dne 2. oktobra 2003, Salzgitter/Komisija, C-182/99 P, EU:C:2003:526, točka 43 in navedena sodna praksa), kar se v obravnavanem primeru ni navajalo.
- 39 Po drugi strani je v skladu z ustaljeno sodno prakso vprašanje, ali je obrazložitev sodbe Splošnega sodišča protislovna ali zadostna, pravno vprašanje, ki ga je mogoče postaviti v okviru pritožbe (glej zlasti sodbo z dne 21. septembra 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija, C-105/04 P, EU:C:2006:592, točka 71 in navedena sodna praksa).
- 40 Splošno sodišče je v obravnavani zadevi v točki 287 izpodbijane sodbe ugotovilo, da se je Komisija oprla na izjave družb Ideal Standard in Roca, da bi dokazala sodelovanje družbe Villeroy & Boch Francija na sestankih AFICS leta 2004. Splošno sodišče je v točki 289 navedene sodbe poudarilo, da je iz sodne prakse sicer razvidno, da je treba izjavo upravičenca do celotnega ali delnega znižanja glob, ki jo ena stran izpodbija, podpreti, vendar nič ne nasprotuje temu, da lahko taka podpora izhaja iz pričanja drugega podjetja, ki je bilo udeleženo v kartelu, tudi če je bilo tudi temu odobreno znižanje glob. Splošno sodišče je po preučitvi dokazne vrednosti izjave družbe Roca v točki 290 iste sodbe menilo, da je treba ugotoviti, da izjava družbe Ideal Standard, ki je bila podprta z izjavo družbe Roca, pravno zadostno dokazuje obstoj zadevnih nezakonitih razprav.
- 41 Vendar pritožnica trdi, da je ta obrazložitev v protislovju z obrazložitvijo v sodbi z dne 16. septembra 2013, Keramag Keramische Werke in drugi/Komisija (T-379/10 in T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457).
- 42 Spomniti pa je treba, da v skladu z ustaljeno sodno prakso obveznosti Splošnega sodišča, da obrazloži svoje sodbe, načeloma ni mogoče razširiti tako, da se mu naloži obrazložitev rešitve, ki jo je sprejelo v neki zadevi, glede na rešitev iz druge zadeve, ki mu je bila predložena, tudi če se je nanašala na enak sklep (glej sodbo z dne 11. julija 2013, Team Relocations in drugi/Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, točka 66 in navedena sodna praksa).
- 43 Zato je treba trditve pritožnice, da je ta obrazložitev v protislovju z obrazložitvijo v sodbi z dne 16. septembra 2013, Keramag Keramische Werke in drugi/Komisija (T-379/10 in T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457), zavrni.
- 44 V zvezi s trditvijo pritožnice, da Splošno sodišče izjave družbe Duravit ne bi smelo uporabiti v njeno breme, je treba ugotoviti, da ta izhaja iz napačne razlage izpodbijane sodbe. Ta izjava je namreč v točki 293 izpodbijane sodbe navedena le za to, da bi se odgovorilo na trditve tožečih strank na prvi stopnji, ki se sklicuje na to izjavo in katere namen je vzpostaviti dvom o resničnosti izjav družb Ideal Standard in Roca. Tako Splošno sodišče izjave družbe Duravit ni uporabilo v breme pritožnice, kot je potrjeno v točki 295 navedene sodbe, v kateri je Splošno sodišče ugotovilo, da izjave družb Ideal Standard in Roca zadostujejo za dokaz obstoja kršitve člena 101(1) PDEU.
- 45 Glede na navedeno je treba prvi pritožbeni razlog zavrni kot neutemeljen.

Drugi pritožbeni razlog

Trditve strank

- 46 Pritožnica z drugim pritožbenim razlogom, razdeljenim na dva dela, trdi, prvič, da je Splošno sodišče kršilo obveznost obrazložitve, ker je v točki 233 izpodbijane sodbe zavrnilo njen razlog glede neobstoja kršitve v Italiji s tem, da se je oprlo na napačno predpostavko, da naj ne bi izpodbijala dejstva, da je vedela za izvajanje protikonkurenčnih dejanj na ozemlju te države članice.
- 47 Drugič, pritožnica trdi, da so v izpodbijani sodbi kršena pravila logike in prepoved diskriminacije glede presoje dejstev in pripisa odgovornosti za kršitev, domnevno storjeno v Italiji. Splošno sodišče naj bi namreč v točki 234 izpodbijane sodbe pritožnici pripisalo odgovornost za to kršitev, ki jo je storila tretja oseba na podlagi njene zatrjevane seznanjenosti z navedeno kršitvijo, čeprav naj pritožnica ne bi izvajala dejavnosti v Italiji in naj ne bi sodelovala na sestankih poklicnega združenja v tej državi članici. Hkrati pa naj bi se glavni očitki zoper glavne domnevne storilce iste kršitve v velikem delu ali v celoti zavrnilo v treh drugih sodbah, ki se nanašajo na sporni sklep, ki ga je istega dne izrekel isti senat Splošnega sodišča, v sestavi istih sodnikov.
- 48 Tako naj bi Splošno sodišče v točki 335 in naslednjih sodbe z dne 16. septembra 2013, Duravit in drugi/Komisija (T-364/10, neobjavljena, EU:T:2013:477), ugotovilo, da družbam Duravit, Duravit SA in Duravit BeLux SPRL/BVBA ni mogoče očitati niti njihovega sodelovanja pri kršitvah, storjenih v Italiji, niti dejstva, da naj bi vedele za njih, čeprav so bile preko skupnega podjetja prisotne na italijanskem trgu.
- 49 Enako ugotovitev je mogoče izpeljati iz druge sodbe, ki jo je isti senat z istim sodnikom poročevalcem izrekel istega dne, ki se nanaša na ista vprašanja glede Italije, in sicer iz sodbe z dne 16. septembra 2013, Wabco Europe in drugi/Komisija (T-380/10, EU:T:2013:449, točka 70 in naslednje). Splošno sodišče naj bi v tej sodbi namreč navedlo, da bi morala biti podjetja skupine Ideal Standard, kljub njihovem dokazanem sodelovanju na sestankih poklicnega združenja v Italiji, na katerih naj bi potekale razprave v nasprotju s konkurenčnim pravili, izvzeta iz kršitve glede obdobja od marca 1993 do marca 2000.
- 50 Na podlagi enake obrazložitve naj bi Splošno sodišče v sodbi z dne 16. septembra 2013, Keramag Keramische Werke in drugi/Komisija (T-379/10 in T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457, točki 222 in 223), drugače kakor je odločilo v izpodbijani sodbi, za deloma ničn razglasilo sporni sklep glede očitane kršitve v Italiji.
- 51 Meritorne presoje dokazov, ki jo je Splošno sodišče opravilo v točki 233 izpodbijane sodbe, v povezavi s točko 66 in naslednjimi navedene sodbe, glede na zgoraj navedeno ni mogoče sprejeti.
- 52 Komisija predlaga zavrnitev drugega pritožbenega razloga.

Presoja Sodišča

- 53 V zvezi s prvim delom drugega pritožbenega razloga je treba ugotoviti, da je pritožnica na podlagi razlage točke 59 ničnostne tožbe, na katero se je sklicevala v utemeljitev tega pritožbenega razloga, kot je Splošno sodišče v bistvu navedlo v točki 233 izpodbijane sodbe, nasprotovala le temu, da naj bi vedela za protikonkurenčna ravnanja v Italiji, ne da bi navedla kakršno koli utemeljitev za to trditev in ne da bi ta temeljila na podrobnih dokazih. Poleg tega se navedena točka 59 nanaša na prvi razlog za razglasitev ničnosti in ne na tretji del tretjega pritožbenega razloga, tako da Splošnemu sodišču ni mogoče očitati, da na njo ni odgovorilo v analizi zadnjenavedenega dela v točkah od 231 do 234 izpodbijane sodbe.

- 54 Iz tega sledi, da prvi del drugega pritožbenega razloga ni utemeljen.
- 55 V zvezi z drugim delom drugega pritožbenega razloga je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso kršitev člena 101(1) PDEU lahko ne le posledica ločenega dejanja, ampak tudi niza dejanj ali celo trajajočega ravnanja, čeprav bi lahko tudi eden ali več elementov tega niza dejanj ali trajajočega ravnanja sam po sebi in ločeno pomenil kršitev navedene določbe. Tako lahko Komisija, kadar se različna dejanja zaradi enakega cilja izkrivljanja konkurence na notranjem trgu uvrščajo v „celovit načrt“, pripiše odgovornost za ta dejanja glede na sodelovanje pri kršitvi kot celoti (glej sodbo z dne 24. junija 2015, *Fresh Del Monte Produce/Komisija* in *Komisija/Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P in C-294/13 P, EU:C:2015:416, točka 156 in navedena sodna praksa).
- 56 Podjetje, ki je pri taki enotni in kompleksni kršitvi sodelovalo s svojimi ravnanji, ki spadajo pod pojma sporazum ali usklajeno ravnanje s protikonkurenčnim ciljem v smislu člena 101(1) PDEU, in ki naj bi pripomoglo k uresnitvi kršitve v celoti, je tako lahko odgovorno tudi za ravnanja drugih podjetij v okviru te kršitve v celotnem obdobju svojega sodelovanja pri navedeni kršitvi. Za tak primer gre, če se ugotovi, da je navedeno podjetje nameravalo s svojim ravnanjem prispevati k skupnim ciljem, za katere so si prizadevali vsi udeleženci, in da je vedelo za protipravna ravnanja, ki so jih druga podjetja nameravala izvajati ali izvajala pri izpolnjevanju enakih ciljev, ali da je lahko ta ravnanja razumno predvidelo in je bilo pripravljeno sprejeti tveganje (glej sodbo z dne 24. junija 2015, *Fresh Del Monte Produce/Komisija* in *Komisija/Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P in C-294/13 P, EU:C:2015:416, točka 157 in navedena sodna praksa).
- 57 Tako je lahko podjetje neposredno sodelovalo pri vseh protikonkurenčnih ravnanjih, ki sestavljajo enotno in trajajočo kršitev, zato je v takem primeru Komisija upravičena temu podjetju naložiti odgovornost za vsa ta ravnanja in s tem za navedeno kršitev v celoti. Prav tako je lahko podjetje sodelovalo le pri delu protikonkurenčnih ravnanj, ki sestavljajo enotno in trajajočo kršitev, pri tem pa je vedelo za vsa ostala protipravna ravnanja, ki so jih drugi udeleženci omejevalnega sporazuma nameravali izvajati ali izvajali pri izpolnjevanju enakih ciljev, ali pa je lahko ta ravnanja razumno predvidelo in je bilo pripravljeno sprejeti tveganje. V takem primeru je Komisija ravno tako upravičena temu podjetju pripisati odgovornost za vsa protikonkurenčna ravnanja, ki sestavljajo tako kršitev, in s tem odgovornost za to kršitev v celoti (glej sodbo z dne 24. junija 2015, *Fresh Del Monte Produce/Komisija* in *Komisija/Fresh Del Monte Produce*, C-293/13 P in C-294/13 P, EU:C:2015:416, točka 158 in navedena sodna praksa).
- 58 Poleg tega je treba za opredelitev različnih ravnanj kot enotne in trajajoče kršitve preveriti, ali se medsebojno dopolnjujejo, tako da je vsako od njih namenjeno spopadanju z eno ali več posledicami običajne konkurence, in z medsebojnim vplivanjem prispevajo k nastanku vseh protikonkurenčnih posledic, ki so jih želeli njihovi storilci v okviru enotnega načrta, namenjenega doseganju enotnega cilja. Pogoji, ki se nanašajo na pojem enotnega cilja, pa, nasprotno, pomeni, da je treba preveriti, ali ne obstajajo elementi, ki označujejo različna ravnanja, ki so del kršitve in bi lahko kazala na to, da ravnanja, ki jih dejansko izvajajo druga udeležena podjetja, nimajo enakega cilja ali protikonkurenčnega učinka in se zato ne uvrščajo v „celovit načrt“ zaradi svojega enakega cilja izkrivljanja konkurence na notranjem trgu (glej v tem smislu sodbo z dne 19. decembra 2013, *Siemens* in drugi/*Komisija*, C-239/11 P, C-489/11 P in C-498/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:866, točki 247 in 248).
- 59 Poleg tega iz sodne prakse Sodišča ni mogoče sklepati, da se člen 101(1) PDEU nanaša zgolj na podjetja, ki delujejo na trgu, na katerem je omejena konkurenca, ali tudi na nabavnih trgih, na prodajnih trgih ali trgih, ki so sosednji navedenemu trgu, ali pa na podjetja, ki na podlagi sporazuma ali usklajenega ravnanja svojo avtonomijo ravnanja omejujejo na neki trg. Iz ustaljene sodne prakse Sodišča je namreč razvidno, da se besedilo člena 101(1) PDEU na splošno nanaša na vse sporazume in usklajena ravnanja, ki bodisi v horizontalnih bodisi vertikalnih povezavah izkrivljajo konkurenco na notranjem trgu, ne glede na trg, na katerem so stranke dejavne, in ne glede na to, da zadevni pogoji iz

dogovorov vplivajo samo na poslovno ravnanje ene od strank (glej v tem smislu sodbo z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točki 34 in 35 ter navedena sodna praksa).

- 60 Iz te sodne prakse izhaja, da je Splošno sodišče, ne da bi napačno uporabilo pravo, upravičeno ugotovilo, da je pritožnica sodelovala pri enotni kršitvi, ki je zajemala zlasti ozemlje Italije, ker je vedela za izvajanje protikonkurenčnih ravnanj na tem ozemlju, ta ravnanja pa so bila del celovitega načrta, opisanega v točki 15 te sodbe, tudi če navedena pritožnica sama ni izvajala teh ravnanj.
- 61 V zvezi s trditvijo glede rešitve, sprejete v sodbah z dne 16. septembra 2013, Duravit in drugi/Komisija (T-364/10, neobjavljena, EU:T:2013:477), z dne 16. septembra 2013, Keramische Werke in drugi/Komisija (T-379/10 in T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457), in z dne 16. septembra 2013, Wabco Europe in drugi/Komisija (T-380/10, EU:T:2013:449), je treba opozoriti, kot je bilo navedeno v točki 42 te sodbe, da obveznosti Splošnega sodišča, da obrazloži svoje sodbe, načeloma ni mogoče razširiti tako, da se mu naloži obrazložitev rešitve, ki jo je sprejelo v neki zadevi, glede na rešitev iz druge zadeve, ki mu je bila predložena, tudi če se je nanašala na enak sklep.
- 62 Poleg tega, dejstvo, da bi Splošno sodišče lahko sporni sklep razglasilo za ničen v delu, v katerem se nanaša na sodelovanje nekaterih drugih članov zadevnega kartela pri očitanih kršitvah, na določenih geografskih trgih in v določenih obdobjih, ne zadostuje za izpodbijanje ugotovitve v izpodbijani sodbi, ki se nanaša na obstoj celovitega načrta, ki zajema tri podskupine proizvodov in šest zadevnih držav članic, zaradi enakega namena zadevnih ravnanj, ki izkrivljajo konkurenco na notranjem trgu. Glede na okoliščine primera lahko taka razglasitev delne ničnosti vodi le do znižanja globe, naložene vsakemu od zadevnih podjetij, če so se zadevni geografski trgi upoštevali pri izračunu globe, ki jim je bila naložena.
- 63 Zato pritožnica napačno trdi, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ker je zavrnilo njen razlog glede neobstoja kršitve v Italiji, čeprav je ugotovilo, da sodelovanje nekaterih podjetij, navzočih na italijanskem trgu pri tej kršitvi, v celoti ali deloma ni bilo dokazano v vseh obdobjih, ki jih je navedla Komisija.
- 64 Iz tega sledi, da drugi del drugega pritožbenega razloga ni utemeljen.
- 65 Zato je treba drugi pritožbeni razlog zavrnil kot neutemeljen.

Tretji pritožbeni razlog

Trditve strank

- 66 Pritožnica s prvim delom tretjega pritožbenega razloga v bistvu graja dejstvo, da je Splošno sodišče nezakonito sprejelo upravičen interes Komisije za ugotovitev zastarane kršitve, storjene na Nizozemskem, v nasprotju z njegovimi pooblastili na podlagi člena 263 PDEU in obveznostjo obrazložitve iz člena 296, drugi odstavek, PDEU. Ta zadeva naj se namreč ne bi nanašala na stanje, v katerem bi obstajal tak interes.
- 67 Pritožnica z drugim delom tretjega pritožbenega razloga trdi, da obstaja očitno protislovje med točko 2 izreka in obrazložitvijo izpodbijane sodbe. Čeprav je Komisija najprej ugotovila več kot pet let trajajočo kršitev na Nizozemskem, naj bi namreč Splošno sodišče v točki 321 izpodbijane sodbe nazadnje ugotovilo, da je pritožnico mogoče kaznovati za kršitev, storjeno v tej državi članici, le za obdobja od 26. novembra 1996 do 1. decembra 1997 in od 20. januarja do 1. decembra 1999. Splošno sodišče bi moralo v skladu s svojimi ugotovitvami, kot naj bi storilo glede kršitve, storjene v Nemčiji, v točki 2 izreka izpodbijane sodbe, sporni sklep v zvezi s tem razglasiti za ničen v delu, v katerem je navedeno,

da je pritožnica sodelovala pri omejevalnem sporazumu v sektorju kopalniške opreme na Nizozemskem v obdobju, ki presega zgoraj navedena obdobja. Splošno sodišče pa naj jih ne bi upoštevalo, s čemer naj bi napačno uporabilo pravo, zaradi česar bi bilo treba izpodbijano sodbo vsaj deloma razveljaviti.

68 Komisija predlaga zavrnitev tretjega pritožbenega razloga.

Presoja Sodišča

69 Za odgovor na prvi del tretjega pritožbenega razloga je treba glede, prvič, trditve pritožnice v zvezi s kršitvijo člena 263 PDEU, opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso iz člena 256 PDEU, člena 58, prvi odstavek, Statuta Sodišča Evropske unije in člena 169(2) Poslovnika Sodišča izhaja, da je treba v pritožbi jasno navesti izpodbijane dele sodbe, katere razveljavitev se predlaga, ter pravne trditve, ki še posebej utemeljujejo ta predlog. Tej zahtevi ne ustreza pritožba, ki se omejuje na tožbene razloge in trditve, ki so že bili predloženi Splošnemu sodišču, ne da bi vsebovala navedbe, s katerimi bi natančneje opredelila pravno napako izpodbijane sodbe. Taka pritožba namreč dejansko pomeni predlog za ponovno obravnavanje tožbe, vložene pri Splošnem sodišču, za kar pa Sodišče ni pristojno (glej zlasti sodbi z dne 30. junija 2005, Eurocermex/UUNT, C-286/04 P, EU:C:2005:422, točki 49 in 50, ter z dne 12. septembra 2006, Reynolds Tobacco in drugi/Komisija, C-131/03 P, EU:C:2006:541, točki 49 in 50).

70 Pritožnica pa ni navedla razlogov, iz katerih meni, da je Splošno sodišče kršilo pooblastila na podlagi člena 263 PDEU s tem, da je ugotovilo, da je imela Komisija v tem primeru upravičen interes za ugotovitev kršitve na Nizozemskem.

71 Zato te trditve ni mogoče sprejeti.

72 Drugič, glede trditve pritožnice v zvezi s kršitvijo obveznosti obrazložitve je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Splošno sodišče ni dolžno podati natančne obrazložitve, ki bi izčrpno in drugemu za drugim sledila vsem razlogovanjem strank v sporu, če zadevnim osebam omogoča, da se seznanijo z razlogi, iz katerih Splošno sodišče ni ugodilo njihovim trditvam, Sodišču pa, da razpolaga z dovolj elementi za njegov nadzor (glej zlasti sodbi z dne 2. aprila 2009, Bouygues in Bouygues Télécom/Komisija, C-431/07 P, EU:C:2009:223, točka 42, in z dne 22. maja 2014, Armando Álvarez/Komisija, C-36/12 P, EU:C:2014:349, točka 31).

73 Vendar je Splošno sodišče po tem, ko je opozorilo, da v skladu s členom 7(1) Uredbe št. 1/2003 in ustaljeno sodno prakso Komisija lahko, kadar ima upravičen interes, ugotovi storitev kršitve, za katero ni mogoče naložiti plačila globe zaradi zastaranja, v točki 304 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je Komisija v tem primeru imela tak interes. Komisija je namreč za utrditev svoje ugotovitve, da je bila storjena enotna kršitev, po mnenju Splošnega sodišča imela upravičen interes ugotoviti vsa nezakonita ravnanja, pri katerih naj bi sodelovala podjetja, kot je pritožnica, ki jo je štela za del „osrednje skupine podjetij“, ki je storila očitano kršitev, vključno za obdobja, ki bi jih bilo mogoče šteti za zastarana.

74 S tem je Splošno sodišče, ki ni bilo dolžno odgovoriti na vse trditve pritožnice, pravno zadostno obrazložilo izpodbijano sodbo.

75 Iz tega izhaja, da prvi del tretjega pritožbenega razloga deloma ni dopusten in deloma ni utemeljen.

76 V zvezi z drugim delom tega pritožbenega razloga je treba glede protislovja med obrazložitvijo in točko 2 izreka izpodbijane sodbe, ki ne odraža ugotovitev Splošnega sodišča v točki 321 te sodbe, poudariti, da te ne izpodbijajo ugotovitve iz točke 2 tega izreka, v skladu s katero je pritožnica od 12. oktobra 1994 sodelovala pri enotni kršitvi v sektorju kopalniške opreme v Belgiji, Nemčiji, Franciji, Italiji, na Nizozemskem in v Avstriji, pri čemer je Splošno sodišče navedlo, da so se zadevna kršitvena ravnanja začela na ta dan v zadnjenavedeni državi članici. Poleg tega v nasprotju s trditvijo pritožnice,

čep rav je Splošno sodišče sporni sklep v zadevi T-374/10 razglasilo za delno ničen, to ni bilo zato, ker naj bi Komisija storila napako pri presoji glede kršitve, storjene v Nemčiji, ampak natančno zato, ker Komisija ni pravno zadostno dokazala, da je pritožnica sodelovala pri kršitvi na Nizozemskem od 28. septembra 1994, kot to jasno izhaja iz razlage točk 321 in 395 izpodbijane sodbe.

- 77 Iz tega sledi, da drugi del tretjega pritožbenega razloga ni utemeljen.
- 78 Glede na zgoraj navedeno je treba tretji pritožbeni razlog zavreči kot deloma nedopusten in zavrniti kot deloma neutemeljen.

Četrty pritožbeni razlog

Trditve strank

- 79 Pritožnica s četrtyim pritožbenim razlogom, ki se deli na štiri dele, zatrjuje, prvič, da so bile trditve, ki jih je podala v okviru postopka, ki se je nanašal na dejanja, storjena v Belgiji, napačno ocenjene, zaradi česar je prišlo do napačne obrazložitve izpodbijane sodbe v nasprotju s členom 296, drugi odstavek, PDEU. Razlogi, ki jih je Splošno sodišče upoštevalo v točki 243 in naslednjih navedene sodbe, naj bi namreč temeljili na napačni hipotezi, da je bil M. Z. po 1. januarju 2003 še vedno zaposlen v družbi Villeroy & Boch Belgija. Dejansko naj M. Z. od tega dne dalje, kot naj bi pritožnica navedla na obravnavi pred Splošnim sodiščem in kot naj bi to tudi samo ugotovilo, ne bi imel več nobene organizacijske povezave ali povezave, ki bi izhajala iz pogodbe o zaposlitvi z družbo Villeroy & Boch Belgija, kar naj bi tako izključilo vsak pripis odgovornosti za dejanja pritožnice.
- 80 Drugič, pritožnica podredno trdi, da je Splošno sodišče kršilo člen 101 PDEU s tem, da je ugotovilo, da je družba Villeroy & Boch Belgija sodelovala pri kršitvi, ki se nanaša na izdelke sanitarne keramike v Belgiji, čeprav od konca leta 2002 ni bila več dejavna na tem trgu. Natančneje, Splošno sodišče naj ne bi navedlo, s katerimi „ravnanji“ bi se lahko ta družba, po njenem umiku s trga, uskladila z drugimi udeleženci kartela za omejitev konkurence na tem trgu. Glede na obrazložitev, ki jo je sprejelo Splošno sodišče v sodbah z dne 16. septembra 2013, Wabco Europe in drugi/Komisija (T-380/10, EU:T:2013:449, točka 79 in naslednje), in z dne 16. septembra 2013, Keramag Keramische Werke in drugi/Komisija (T-379/10 in T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457, točka 222 in naslednje), naj družbi Villeroy & Boch Belgija, ali posredno pritožnici, ne bi bilo mogoče pripisati odgovornost za dejanja tretjih oseb, ki naj bi bila storjena za tem umikom. Kot naj bi Splošno sodišče navedlo v teh sodbah, bi tak očitok zahteval, da so dokazani drugi sestavni deli enotne kršitve, natančneje skladnost „namena“ ali „učinka“ omejitev konkurence na belgijskem trgu, pogoj, ki pa v tej zadevi naj očitno ne bi bil izpolnjen. Vsekakor naj bi protislovna presoja dejstev v izpodbijani sodbi in v sodbi z dne 16. septembra 2013, Wabco Europe in drugi/Komisija (T-380/10, EU:T:2013:449), pomenila kršitev načela enakega obravnavanja na škodo pritožnice.
- 81 Tretjič, Splošno sodišče naj bi v zvezi z dokazom obstoja usklajenih ravnanj na sestankih 28. in 29. aprila 2003 v Belgiji, v točki 271 izpodbijane sodbe ugotovilo, da se izvedba dokaza nanaša le na ugotovitev, da na podlagi dejstva, da ni bil dogovorjen enotni odstotek bonusa trgovcem na debelo, „ni mogoče izključiti, da je bila konkurenca izkrivljena zaradi zadevne izmenjave informacij“. Vendar če bi bilo treba ugotoviti, da je to stališče Splošnega sodišča utemeljeno, naj to logično ne bi zadostovalo za dokaz kršitve. Šlo naj bi bodisi za kršitev obveznosti obrazložitve v smislu člena 296, drugi odstavek, PDEU bodisi za kršitev načela *in dubio pro reo* iz člena 48(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).
- 82 Četrtyč, v točkah 272 in 274 naj bi prišlo do napačne uporabe prava v delu, v katerem je ugotovljena enotna, kompleksna in trajajoča kršitev glede vseh kršitev, očitanih na belgijskem trgu izdelkov sanitarne keramike.

- 83 Dejstva, ki jih je Komisija ugotovila na podlagi sestanka VCG, naj namreč ne bi dopuščala ugotovitve, da je treba vsako obdobje ugotovljene kršitve razlagati tako, da pomeni enotno kršitev. Nasprotno, po sestanku VCG 28. in 29. aprila 2003, naj bi prišlo do očitne prekinitve, ki naj bi na pravni ravni preprečevala združitev prejšnjih in prihodnjih sestankov v oblikovanje enotne in trajajoče kršitve.
- 84 Komisija predlaga zavrnitev četrtega pritožbenega razloga.

Presoja Sodišča

- 85 Prvič, glede prvega dela četrtega pritožbenega razloga glede kršitve obveznosti obrazložitve, ker naj Splošno sodišče ne bi upoštevalo trditve pritožnice, da M. Z. od 1. januarja 2003 ni imel več nobene povezave z družbo Villeroy & Boch Belgija, je treba navesti, da je pritožnica v okviru pisnega dela postopka pred Splošnim sodiščem, z namenom izpodbijanja svojega sodelovanja pri omejevalnem sporazumu v Belgiji od tega dne, le nakazala, da je družba Villeroy & Boch Luxembourg „konec leta 2002 prevzela podjetje sanitarne keramike belgijske družbe“. Tako je pritožnica šele v okviru ustnega postopka pred Splošnim sodiščem prvič izrecno navedla, da ji ni mogoče pripisati odgovornosti za protikonkurenčno ravnanje na belgijskem trgu izdelkov sanitarne keramike od 1. januarja 2003, ker oseba, ki je sodelovala na sestankih kartela, to je M. Z., od tega dne ni bila več zaposlena pri družbi Villeroy & Boch Belgija, ampak pri družbi Villeroy & Boch Luxembourg.
- 86 Člen 48(2) Poslovnika Splošnega sodišča določa, da navajanje novih razlogov med postopkom ni dovoljeno, razen če ti izhajajo iz pravnih in dejanskih okoliščin, ki so se pojavile med postopkom. Zato trditev pritožnice, ki jo je podala na obravnavi pred Splošnim sodiščem, očitno ni dopustna, ker se nanaša na nov razlog, ki temelji na dejanski okoliščini, o kateri je bila pritožnica prva obveščena in ki se ni pojavila med postopkom.
- 87 Res je, da se Splošno sodišče ni izrecno izreklo o dopustnosti ali utemeljenosti te trditve. Vendar v skladu s sodno prakso Sodišča od Splošnega sodišča ni mogoče zahtevati, da vsakič, kadar se ena od strank med postopkom sklicuje na nov razlog, ki očitno ne ustreza zahtevam iz člena 48(2) njegovega poslovnika, v sodbi navede razloge, iz katerih ta razlog ni dopusten ali da zadevo vsebinsko obravnava (glej zlasti sodbo z dne 20. marca 2014, Rousse Industry/Komisija, C-271/13 P, EU:C:2014:175, točka 22 in navedena sodna praksa).
- 88 Iz tega sledi, da Splošno sodišče ni kršilo obveznosti obrazložitve, ko je v točki 248 izpodbijane sodbe, ne da bi upoštevalo prepozne trditve pritožnice, da M. Z. od 1. januarja 2003 ni bil več zaposlen v družbi Villeroy & Boch Belgija in ne da bi pojasnilo, zakaj ta trditev očitno ni bila dopustna, potrdilo, da sodelovanje M. Z. na sestankih kartela „dokazuje, da je družba Villeroy & Boch še naprej aktivno sodelovala pri kršitvi, v svojem interesu in v interesu podjetja, katerega del je bila, v smislu prava konkurence“.
- 89 Zato prvi del četrtega pritožbenega razloga ni utemeljen.
- 90 Drugič, v zvezi z drugim delom tega pritožbenega razloga glede kršitve člena 101 PDEU, je treba poudariti, da pritožnica ne izpodbija ugotovitve Splošnega sodišča, da sestanki VCG pred in po 1. januarju 2003 niso bili zakoniti, ampak meni, da je Splošno sodišče napačno ugotovilo, da je sodelovala pri kršitvi, čeprav družba Villeroy & Boch Belgija od konca leta 2002 ni bila več dejavna na belgijskem trgu izdelkov sanitarne keramike.
- 91 Vendar iz sodne prakse, navedene v točki 59 te sodbe, izhaja, da je Splošno sodišče v točki 242 izpodbijane sodbe pravilno ugotovilo, da lahko podjetje krši prepoved iz člena 101(1) PDEU, kadar je namen njegovega ravnanja, ki je usklajeno z ravnanjem drugih podjetij, omejevati konkurenco na nekem upoštevnem trgu znotraj notranjega trga, ne da bi to nujno predpostavljalo, da tudi samo deluje na njem.

- 92 V zvezi s tem je treba pojasniti, da je v nasprotju s trditvijo pritožnice Splošno sodišče, prvič, dokazalo, da je družba Villeroy & Boch Belgija aktivno sodelovala pri očitani kršitvi. Tako je v točkah 244 in 248 izpodbijane sodbe poudarilo, da neprekinjeno sodelovanje M. Z., v imenu družbe Villeroy & Boch Belgija, na sestankih VCG – katerih nezakonitosti pritožnica ne izpodbija – pred in po 1. januarju 2003, to je tudi po tem, ko je ta družba v celoti prenehala z dejavnostjo na trgu izdelkov sanitarne keramike, dokazuje aktivno sodelovanje slednje pri kršitvi. Drugič, v nasprotju s trditvijo pritožnice, so bila različna ravnanja, očitana udeležencem pri tej kršitvi, med njimi družbi Villeroy & Boch Belgija, podrobno navedena v točkah od 255 do 277 izpodbijane sodbe.
- 93 Iz zgoraj navedenega sledi, da je treba trditev pritožnice, da je družba Villeroy & Boch Belgija v celoti prenehala z dejavnostjo na področju izdelkov sanitarne keramike od konca leta 2002, zavrniti.
- 94 Glede na sodno prakso iz točke 42 te sodbe te ugotovitve ni mogoče izpodbijati glede na rešitev sprejeto v sodbah z dne 16. septembra 2013, Wabco Europe in drugi/Komisija (T-380/10, EU:T:2013:449, točka 84), in Keramag Keramische Werke in drugi/Komisija (T-379/10 in T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457, točka 220 in naslednje).
- 95 Iz tega sledi, da drugi del četrtega pritožbenega razloga ni utemeljen.
- 96 Nazadnje je treba, tretjič, glede trditev, ki jih je navedla pritožnica v okviru tretjega in četrtega dela tega razloga, navesti, da želi z njimi pritožnica v bistvu z zatrjevanjem, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, izpodbijati presojo dokazov v zvezi z različnimi nezakonitimi sestanki, ki spada pod izključno pristojnost Splošnega sodišča. Te trditve je treba torej zavreči kot nedopustne.
- 97 Glede na zgoraj navedeno je treba četrti pritožbeni razlog zavreči kot deloma nedopusten in zavrniti kot deloma neutemeljen.

Peti pritožbeni razlog

Trditve strank

- 98 Pritožnica s petim pritožbenim razlogom trdi, da je izpodbijana sodba v nasprotju s členom 101 PDEU, ker potrjuje obstoj kršitve, storjene med letoma 2002 in 2004 v Nemčiji.
- 99 Zlasti glede dokaza protikonkurenčnih ravnanj leta 2002, ki se nanašajo na zaslone za prhanje, pritožnica meni, da je Splošno sodišče v točkah 116 in 117 izpodbijane sodbe pri razlogovanju napačno uporabilo pravo, ker ni upoštevalo njenih trditev iz točke 135 njene ničnostne tožbe in iz točke 49 njene replike pred Splošnim sodiščem. To naj bi poleg tega napačno uporabilo pravo s tem, da je razpravo med konkurenti glede datuma pošiljke novih letnih cenikov opredelilo kot nezakonito izmenjavo občutljivih poslovnih informacij.
- 100 V zvezi z dokazom protikonkurenčnih ravnanj na področju izdelkov sanitarne keramike leta 2002 pritožnica meni, da Splošno sodišče v točki 143 izpodbijane sodbe ne bi smelo ugotoviti, da ni prekinila sodelovanja pri nezakonitih ravnanjih za leto 2002, ker naj bi protikonkurenčni učinki nezakonitih razprav, ki so potekale leta 2001, nastali leta 2002 in ker se ni javno distancirala od teh razprav, niti od razprav, ki so potekale leta 2003, in to čeprav, kot je ugotovilo Splošno sodišče, ni bilo neposrednega dokaza, da so leta 2002 potekali nezakoniti sestanki.
- 101 Glede očitanih ravnanj na trgu izdelkov sanitarne keramike za leto 2003, pritožnica trdi, da točka 144 izpodbijane sodbe izkrivlja njene trditve v zvezi z dokazom njenega sodelovanja na sestankih FKSI 17. januarja 2003 ter 4. in 5. julija 2003, in s tem krši člen 101 PDEU in pravico do poštenega sojenja. Splošno sodišče naj bi namreč navedlo, da pritožnica ni izpodbijala, da so se v skladu z zapisnikom

zadnjega sestanka „proizvajalci izdelkov sanitarne keramike strinjali, da povečanih stroškov za cestnine ne nosijo le proizvajalci izdelkov sanitarne keramike, ampak da se ti naložijo njihovim strankam“, in da pritožnica ni izpodbijala „verodostojnosti“ tega zapisnika, kar naj bi bilo napačno in povsem v nasprotju s trditvami, ki jih je pritožnica jasno navedla pred Splošnim sodiščem.

- 102 Poleg tega naj Splošno sodišče v točki 145 izpodbijane sodbe ne bi navedlo, kako naj bi izmenjave, ki so potekale na teh sestankih, z odpravo negotovosti, povezanih s konkurenco, dejansko zmanjšale tajnost v okviru konkurence, niti kateri vidiki izmenjanih informacij naj bi bili v bistvu tajni. Vendar, ker so bile v tem primeru izmenjane informacije, kot naj bi pritožnica navedla pred Splošnim sodiščem, javno znane, teh izmenjav ni mogoče opredeliti za nezakonit omejevalni sporazum, prepovedan s členom 101 PDEU.
- 103 Poleg tega naj obstoj kršitve, ki se nanaša na zaslone za prhanje in izdelke sanitarne keramike, storjene leta 2004, ne bi bil dokazan. Splošno sodišče naj bi se za dokaz sodelovanja pritožnice pri tej kršitvi v točkah 121 in 148 izpodbijane sodbe oprlo izključno na dejstvo, da so si člani IndustrieForum Sanitär in Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie na sestanku, ki je potekal 20. julija 2004, „izmenjali podrobne poslovne informacije o posameznih podjetjih glede razvoja prometa v Nemčiji in njihovega izvoza ter napovedi rasti“, in zlasti na dejstvo, da naj bi pritožnica navedla, da se je njen promet povečal za 5,5 %, da je izvoz narastel in da se predvideva 5-odstotno povečanje njenega prometa v Nemčiji.
- 104 Vendar, prvič, izpodbijana sodba naj ne bi bila obrazložena, ker naj Splošno sodišče ne bi navedlo razlogov, iz katerih je menilo, da bi lahko razprave, ki so potekale na navedenem sestanku 20. julija 2004 zmanjšale tajnost v okviru konkurence, varovano na podlagi člena 101 PDEU.
- 105 Drugič, pritožnica meni, da posredovanja skupnega prometa podjetja ali skupine, registriranega v predhodnem poslovnem letu, konkurentom ali tretjim osebam, ki niso konkurenti, izmenjave informacij o povečanju izvoza ali celo posredovanja napovedi o povečanju prometa ali statistik o njegovem razvoju, ni mogoče opredeliti za kršitev člena 101 PDEU. Na podlagi teh poslovnih podatkov naj namreč ne bi bilo mogoče priti do nobenega sklepa glede ravnanj zadevnega podjetja na trgu, donosnosti transakcij, ki jih je opravilo ali strategije, predvidene za uresničitev ciljev razvoja prometa. Tako noben gospodarski subjekt na trgu ne bi mogel na podlagi izmenjanih informacij z največjo gotovostjo predvideti prihodnjega poslovnega ravnanja konkurentov na trgu. Poleg tega naj bi nekatere od teh podatkov redno in hitro objavljala skoraj vsaj podjetja, pri čemer je taka objava v večini primerov obvezna v skladu z določbami gospodarskega prava, prava kapitalskih trgov in pravil, ki se uporabljajo na področju koncentracij.
- 106 Komisija predlaga zavrnitev petega pritožbenega razloga.

Presoja Sodišča

- 107 Glede na sodno prakso, navedeno v točki 38 te sodbe, trditve, ki jih je pritožnica podala v okviru petega pritožbenega razloga, niso dopustne, ker se želi z njimi doseči nova presoja dejstev in dokazov, ki se nanašajo na kršitve, storjene v Nemčiji, med letoma 2002 in 2004.
- 108 Poleg tega je treba na prvem mestu poudariti, najprej glede ravnanj, ki se nanašajo na zaslone za prhanje, leta 2002, prvič, da pritožnica Splošnemu sodišču napačno očita, da ni odgovorilo na njene trditve, navedene v točki 135 njene ničnostne tožbe in v točki 49 njene replike, ker so se te trditve, kot je navedla Komisija, nanašale na kršitev, storjeno v Avstriji in ne v Nemčiji.
- 109 Drugič, trditev pritožnice, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ko je razpravo med konkurenti glede datuma pošiljke novih letnih cenikov opredelilo za nezakonito izmenjavo, izhaja iz napačne razlage izpodbijane sodbe. Splošno sodišče je namreč v točkah 116 in 117 te sodbe ugotovilo

le, da je ta izmenjava informacij dokazala, da si pritožnica in njeni konkurenti med letoma 2001 in 2003 niso prenehali pošiljati občutljivih poslovnih informacij. Tako Splošno sodišče ni odločilo, da je bil zgolj z navedeno izmenjavo kršen člen 101 PDEU.

- 110 Na drugem mestu, v zvezi s trditvami pritožnice glede ravnanj, storjenih na področju izdelkov sanitarne keramike leta 2002, je Splošno sodišče v točki 143 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je lahko Komisija, kljub neobstoju neposrednih dokazov o sodelovanju pritožnice pri nezakonitih sestankih v tem letu, upravičeno ugotovila, da ta ni prekinila svojega sodelovanja pri očitani kršitvi v tem letu. V zvezi s tem je Splošno sodišče dejansko ugotovilo, prvič, da so protikonkurenčni učinki nezakonitih razprav, ki so potekale leta 2001 glede dviga cen za leto 2002, sestankov, na katerih je sodelovala pritožnica, nastali v zadnjem navedenem letu, in drugič, da je pritožnica sodelovala pri nezakonitih razpravah glede dviga cen med letoma 2001 in 2003 in se ni javno distancirala od njih.
- 111 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pa je treba v večini primerov na obstoj protikonkurenčnega ravnanja ali sporazuma sklepati iz več indecev in sočasnih dogodkov, ki so, upoštevani skupaj in ob neobstoju druge dosledne razlage, dokaz o kršitvi pravil konkurence. Zlasti glede kršitve, ki traja več let, dejstvo, da neposredni dokaz o udeležbi družbe pri tej kršitvi v nekem obdobju ni bil predložen, ne preprečuje, da se tudi za to obdobje ugotovi sodelovanje, če ta ugotovitev temelji na objektivnih in usklajenih indicijah, pri čemer je mogoče v zvezi s tem upoštevati neobstoje javnega distanciranja te družbe (glej v tem smislu sodbo z dne 17. septembra 2015, Total Marketing Services/Komisija, C-634/13 P, EU:C:2015:614, točke od 26 do 28 ter navedena sodna praksa).
- 112 Glede na to sodno prakso in dejanske ugotovitve Splošnega sodišča, navedene v točki 110 izpodbijane sodbe, je to, ne da bi napačno uporabilo pravo ali nezadostno obrazložilo sodbo, odločilo, da je za pritožnico mogoče ugotoviti, da je bila leta 2002 še naprej udeležena v zadevnem kartelu.
- 113 Na tretjem mestu, v zvezi z letom 2003 je treba poudariti, prvič, da zgolj okoliščina, da naj bi pritožnica v nasprotju s tem, kar naj bi navedlo Splošno sodišče v točki 144 te sodbe, v točki 115 njene ničnostne tožbe izpodbijala razlago zapisnika sestanka FSKI z dne 4. in 5. julija 2003, ki jo je podala Komisija, ne more izpodbijati dejanskih ugotovitev Splošnega sodišča.
- 114 Drugič, glede utemeljenosti ugotovitev, podanih v točki 145 izpodbijane sodbe, je treba navesti, da Splošno sodišče v nasprotju s trditvijo pritožnice ni ugotovilo, da bi lahko vse izmenjave informacij med konkurenti kršile člen 101 PDEU, in da je navedlo razloge, iz katerih je menilo, da so bile razprave, ki so potekale na sestanku FSKI 4. in 5. julija 2003, protikonkurenčne. V zvezi s tem je Splošno sodišče, ne da bi napačno uporabilo pravo, ugotovilo, da razprave, na katerih so se proizvajalci izdelkov sanitarne keramike sporazumeli, da se povečani stroški za cestnine prevalijo na stranke, odpravljajo stopnjo negotovosti med konkurenti in so enake usklajevanju cen, tako da pomenijo protikonkurenčno ravnanje, tudi če bi tretje osebe ali javnost predvidele, da bo prišlo do take prevalitve stroškov.
- 115 Na četrtem mestu je treba v zvezi z letom 2004, prvič, zavrniti trditev pritožnice glede neobrazložitve izpodbijane sodbe. V nasprotju s trditvijo zadnjem navedene je Splošno sodišče namreč v točkah 123 in 149 izpodbijane sodbe navedlo razloge, iz katerih je menilo, da so bile izmenjave informacij iz točk 121 in 148 te sodbe protikonkurenčne. Tako je Splošno sodišče poudarilo, da so izmenjave podprle usklajevanje dviga cen, o katerem se je odločilo leta 2003 za leto 2004, in da so lahko pritožnici in njenim konkurentom omogočile, da so z večjo gotovostjo predvideli svoja prihodnja poslovna ravnanja na trgu. S tem je Splošno sodišče obrazložilo izpodbijano sodbo.
- 116 Drugič, v zvezi z utemeljenostjo teh ugotovitev Splošnega sodišča, zadošča navedba, da pritožnica ne izpodbija ugotovitve Splošnega sodišča iz točk 123 in 149 izpodbijane sodbe, da so izmenjave iz točk 121 in 148 te sodbe protikonkurenčne, ker podpirajo usklajevanje dviga cen, o katerem se je odločilo leta 2003 za leto 2004, pri čemer pritožnica tudi takega usklajevanja v okviru te pritožbe ni izpodbijala.

- 117 Peti pritožbeni razlog je treba zato zavreči kot delno nedopusten in brezpredmeten in zavrniti kot delno neutemeljen.

Šesti pritožbeni razlog

Trditve strank

- 118 Pritožnica s šestim pritožbenim razlogom glede kršitev, domnevno storjenih v Avstriji v obdobju med 12. oktobrom 1994 in 9. novembrom 2004, trdi, da ugotovitve Splošnega sodišča niso pravilne in jih je treba razveljaviti.
- 119 Splošno sodišče naj bi še zlasti glede leta 1994, v točkah 175 in 176 izpodbijane sodbe, podalo široko razlago ugotovitev Komisije, s katero je spremenilo obrazložitev spornega sklepa, ki je v nasprotju s členom 296, drugi odstavek, PDEU. V nasprotju s tem, kar je odločilo Splošno sodišče, naj namreč Komisija v točkah od 299 do 301 obrazložitve tega sklepa ne bi navedla, da na sestankih ASI, ki so potekali leta 1994, ni bilo govora le o zaslonih za prhanje in kopalniški armaturi, ampak tudi o keramičnih izdelkih za kopalnice.
- 120 Splošno sodišče naj bi glede let od 1995 do 1997 v točkah 185, 190 in 196 izpodbijane sodbe opozorilo, da je pritožnica sodelovala pri nezakonitih razpravah na sestankih, ki so potekali 16. novembra 1995, 23. aprila 1996 in 15. oktobra 1997.
- 121 Pritožnica v zvezi s sestankom, ki je potekal 16. novembra 1995, v bistvu trdi, da je ta ugotovitev pravno napačna le zaradi tega, ker Splošno sodišče ni odgovorilo na vse njene trditve. Prav tako naj bi bile ugotovitve Splošnega sodišča v točki 189 in naslednjih izpodbijane sodbe, ki se nanašajo na sestanek z dne 23. aprila 1996, da ni pomembno, da je bila zadevna razprava organizirana na zahtevo trgovcev na debelo, pravno napačne, ker za očitana ravnanja obstaja drugačna in vsekakor zakonita razlaga, v skladu s katero so trgovci na debelo na področju kopalniške opreme izrecno zahtevali vnos letnih cenikov na določene datume, da bi lahko objavili svoje kataloge. Splošno sodišče naj bi poleg tega glede sestanka z dne 15. oktobra 1997, v točki 194 izpodbijane sodbe, prekoračilo meje nadzora zakonitosti, določenega v členu 263 PDEU, ko se je oprlo na razloge, ki jih ni v sporočilu Komisije o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 122 Ugotovitve Splošnega sodišča za leto 1998 v točki 197 in naslednjih izpodbijane sodbe, ki se nanašajo na zatrjevano sodelovanje pritožnice pri kršitvi kartelnega prava, naj bi bile tudi pravno napačne, ker naj bi bile protislovne. Splošno sodišče naj bi namreč v točkah od 197 do 202 navedene sodbe opozorilo, da Komisija ni predložila dokaza o sodelovanju pritožnice pri razpravah, ki bi bile v nasprotju s pravom konkurence, leta 1998. Natančneje, na podlagi pričanja družbe Masco takega sodelovanja ni bilo mogoče dokazati. Nesmiselno naj bi bilo, da se je Splošno sodišče nato v točki 203 iste sodbe oprlo na isto pričanje družbe Masco, da bi dokazalo, da se pritožnica leta 1998 ni distancirala od nezakonitih ravnanj. Splošno sodišče naj bi torej kršilo tudi pravna načela, vzpostavljena s sodno prakso, v skladu s katero sklop indicij lahko zadostuje za dokaz, da je sestanek v nasprotju s pravom konkurence, le če dokazuje sistematičnost sestankov in njihovo protikonkurenčno vsebino in da je to podprto z izjavo podjetja, ki ima veliko dokazno vrednost. Noben od teh pogojev naj v tej zadevi ne bi bil izpolnjen.
- 123 Splošno sodišče naj bi pri ugotovitvah iz točke 208 izpodbijane sodbe glede leta 1999, v skladu s katerimi dokaz, ki ga je predložila Komisija, in sicer ročno napisan zapisnik sestanka ASI z dne 6. septembra 1999, ki ga je sestavila družba Ideal Standard, pravno zadostno dokazuje sodelovanje tožeče stranke pri nezakonitih razpravah, napačno uporabilo pravo. Pričanje podjetja, ki je predlagalo znižanje globe na podlagi Obvestila o prizanesljivosti iz leta 2002, naj ne bi bilo zadostni dokaz obstoja kršitve, ker je njegovo verodostojnost prerekalo več drugih obdolženih podjetij.

- 124 Splošno sodišče naj bi glede leta 2000 z opiranjem na zapisnik sestanka ASI z dne 12. in 13. oktobra 2000 v točki 214 izpodbijane sodbe menilo, da je treba, kljub neobstoju neposrednih dokazov o sodelovanju pritožnice pri protikonkurenčnih ravnanjih v tem letu, „navesti, da so učinki nezakonitih razprav, ki so potekale leta 1999, nastali leta 2000“. Vendar naj ta zapisnik, ki ga je Splošno sodišče poleg tega napačno razlagalo, ne bi bil zadostni dokaz v zvezi s tem.
- 125 Splošno sodišče je glede leta 2001 v točkah od 214 do 218 izpodbijane sodbe navedlo sodelovanje pritožnice pri nezakonitih razpravah zgolj zaradi tega, ker naj bi bili učinki zatrjevanih nezakonitih razprav iz leta 2000 še prisotni. Splošno sodišče je v obrazložitev svojih ugotovitev napotilo le na točke od 652 do 658 spornega sklepa, ne da bi pojasnilo, zakaj so navedbe, na katere je napotilo, prepričljive.
- 126 Splošno sodišče naj glede let 2002 in 2003 ne bi upoštevalo trditev pritožnice.
- 127 Nazadnje glede leta 2004 naj bi bile ugotovitve Splošnega sodišča, v točki 228 izpodbijane sodbe, protislovne in pravno napačne. Splošno sodišče naj bi namreč na tem mestu menilo, da je bila pritožnica, ki ni sodelovala na sestanku ASI z dne 22. januarja 2004, z zapisnikom tega sestanka obveščena o odločitvah, ki so jih na njem sprejeli njeni konkurenti, v točki 212 izpodbijane sodbe pa je Splošno sodišče menilo, da na podlagi dejstva, da bi bilo treba zapisnike sestankov ASI načeloma poslati vsem članom tega združenja, ni mogoče dokazati, da se je pritožnica dejansko seznanila z njim.
- 128 Komisija predlaga zavrnitev šestega pritožbenega razloga.

Presoja Sodišča

- 129 Pritožnica se s šestim pritožbenim razlogom sklicuje na različne napake pri ugotovitvah Splošnega sodišča glede kršitev, ki so bile med 12. oktobrom 1994 in 9. novembrom 2004 domnevno storjene v Avstriji.
- 130 Prvič, glede trditev pritožnice v zvezi z letom 1994, je treba ugotoviti, da pritožnica v tej zadevi zgolj ponovi trditve, ki jo je podala na prvi stopnji pri Splošnem sodišču. Enako velja za trditve, ki se nanašajo na sestanek z dne 23. aprila 1996. V zvezi s sodno prakso, na katero je bilo opozorjeno v točki 69 te sodbe, je treba te trditve tako zavreči kot nedopustne.
- 131 Drugič, tudi trditve pritožnice v zvezi s sestanki, ki so potekali 16. novembra 1995 in 15. oktobra 1997 v bistvu glede neobrazložitve izpodbijane sodbe, je treba zavrniti. Splošno sodišče je namreč v točkah od 180 do 185 in od 192 do 196 izpodbijane sodbe preučilo in zavrnilo trditve pritožnice glede kršitev, storjenih v Avstriji, v delu, ki se nanašajo na te različne sestanke. Za vsako od njih se je Splošno sodišče sklicevalo na upoštevne dokaze in na sporni sklep, preden je trditve pritožnice zavrnilo kot neutemeljene. S tem je Splošno sodišče obrazložilo izpodbijano sodbo.
- 132 V zvezi s sestankom z dne 15. oktobra 1997 je treba poleg tega zavrniti trditve pritožnice, da se je Splošno sodišče oprlo na razloge, ki naj ne bi bili vključeni v obvestilo Komisije o ugotovitvah o možnih kršitvah. Ugotoviti je namreč treba, da se je Splošno sodišče v točki 194 izpodbijane sodbe oprlo na razloge, navedene v točkah 295 in 307 spornega sklepa. Vendar se pritožnica pred Splošnim sodiščem ni sklicevala na neskladnost med tem sklepom in obvestilom o ugotovitvah o možnih kršitvah na tej točki. Zato v skladu z ustaljeno sodno prakso (glej zlasti sodbo z dne 22. oktobra 2015, AC-Treuhand/Komisija, C-194/14 P, EU:C:2015:717, točka 54) take trditve ne sme navajati v pritožbenem postopku pred Sodiščem.
- 133 Tretjič, glede sestankov z dne 30. aprila in 18. junija 1998, je treba navesti, da je Splošno sodišče v točki 199 izpodbijane sodbe ugotovilo, da na podlagi nobenega dokaza, ki ga je predložila Komisija, ni mogoče dokazati sodelovanja pritožnice pri kršitvi. Vendar je Splošno sodišče v točki 203 navedene sodbe jasno menilo, da je Komisija, ob neobstoju javnega distanciranja pritožnice in dejstva, da so se

protikonkurenčni učinki sporazuma z dne 15. oktobra 1997 nadaljevali v prihodnjem letu, upravičeno menila, da pritožnica ni prenehala sodelovati pri kršitvi leta 1998. S tem Splošno sodišče ni le spoštovalo svoje obveznosti obrazložitve, ki je strankam omogočila izpodbijati njegovo razlogovanje in Sodišču izvajati nadzor v okviru pritožbe, temveč tudi – v skladu s sodno prakso, navedeno zgoraj v točki 111 – ni napačno uporabilo prava pri izvedbi dokazov. Splošno sodišče si poleg tega ni nasprotovalo, niti ni kršilo obveznosti obrazložitve, ko je ugotovilo, da na podlagi izjave družbe Masco sicer ni bilo mogoče dokazati sodelovanja pritožnice pri izmenjavi informacij leta 1998, vendar bi jo bilo mogoče med drugimi elementi upoštevati v okviru sklenjenega kroga indecev, opisanega v točki 203 izpodbijane sodbe, za dokaz, da pritožnica leta 1998 ni prekinila svojega sodelovanja pri nezakonitih ravnanjih.

- ¹³⁴ Četrtrič, glede sestankov, ki so potekali leta 1999 je treba ugotoviti, da se je Komisija, kot je razvidno iz točke 206 izpodbijane sodbe, oprla ne le na prošnjo za prizanesljivost družbe Ideal Standard, ampak na zapisnik sestanka z dne 6. septembra 1999, ki ga je zastopnik družbe Ideal Standard sestavil na isti dan sestanka, ki je pomenil kršitev. V nasprotju s trditvijo pritožnice tak dokaz, ki se časovno ne ujema s predložitvijo predloga pritožnice za prizanesljivost na podlagi Obvestila o prizanesljivosti iz leta 2002, ampak sovпада z nastankom dejstev, kot je Splošno sodišče navedlo v točki 207 izpodbijane sodbe, ne potrebuje drugih skladnih dokazov. Navedeno trditev je treba torej zavrniti kot neutemeljeno.
- ¹³⁵ Petič, glede sestanka ASI z dne 12. in 13. oktobra 2000, je treba ugotoviti, da trditve pritožnice temeljijo na napačni razlagi točke 214 izpodbijane sodbe. Namreč, v nasprotju s trditvijo pritožnice se Splošno sodišče pri ugotovitvi, da so se posledice nezakonitih razprav, ki so potekale leta 1999, nadaljevale leta 2000, ni oprlo na zapisnik tega sestanka. Poleg tega se te trditve v bistvu nanašajo na izpodbijanje presoje dokazov, ki jo je opravilo Splošno sodišče, ne da bi se dokazalo tudi njihovo izkrivljanje. Zato glede na sodno prakso, navedeno v točki 38 te sodbe, niso dopustne.
- ¹³⁶ Šestič, trditev pritožnice glede leta 2001 se opira tudi na napačno razlago izpodbijane sodbe in jo je treba zato zavreči. Iz točk od 215 do 218 te sodbe je namreč jasno razvidno, da Splošno sodišče ni ugotovilo sodelovanja družbe Villeroy & Boch Avstrija pri nezakonitih razpravah, ki so potekale leta 2001, ker so se posledice nezakonitih razprav, ki so potekale leta 2000, nadaljevale v prihodnjem letu. Splošno sodišče se je namreč v točkah od 215 do 217 navedene sodbe oprlo na sodelovanje te družbe na več sestankih leta 2001, na katerih so se udeleženci dogovorili o datumu, na katerega naj bi se seznami cen poslali trgovcem na debelo in o datumu dviga cen ter o uskladitvi teh sestankov z drugimi sestanki, ki so potekali v letih 2000 in 2001, na katerih navedena družba ni sodelovala, ampak na katerih so se člani ASI sklicevali na številke o dvigu cen od 1. januarja 2002.
- ¹³⁷ Sedmič, glede trditev pritožnice o nezadostni obrazložitvi izpodbijane sodbe, ker Splošno sodišče ni upoštevalo njenih trditev v zvezi z letoma 2002 in 2003, zadostuje ugotovitev, da se je Splošno sodišče v točkah od 219 do 226 izpodbijane sodbe za vsakega od upoštevanih sestankov, preden je trditev pritožnice zavrnilo kot neutemeljeno, sklicevalo na upoštevne dokaze in na sporni sklep. Glede na sodno prakso, navedeno v točki 72 te sodbe, ni treba odgovoriti na vse trditve pritožnice. Zato je treba te trditve pritožnice zavrniti.
- ¹³⁸ Nazadnje, glede trditev pritožnice, ki se nanašajo na sestanek z dne 22. januarja 2004, je treba ugotoviti, da pritožnica skuša izpodbijati presojo dokazov, ki jo je opravilo Splošno sodišče, ne pa da bi se sklicevala na njihovo izkrivljanje. Zato te trditve glede na sodno prakso, navedeno v točki 38 te sodbe, niso dopustne.
- ¹³⁹ Glede na navedeno je treba šesti pritožbeni razlog zavreči kot delno nedopusten in zavrniti kot delno neutemeljen.

Sedmi in deveti pritožbeni razlog

Trditve strank

- 140 Pritožnica s sedmim pritožbenim razlogom, ki ga navaja podredno, glede očitanih ravnanj, ki se nanašajo na kršitve, domnevno storjene v Belgiji, Franciji in Avstriji, trdi, da na njihovi podlagi ni mogoče dokazati njenega sodelovanja pri teh kršitvah, ker gre odgovornost za njih pripisati njenim hčerinskim družbam in ne njej.
- 141 Pritožnica v zvezi s tem trdi, da pojem gospodarske enote, kot sta ga uporabila Komisija in Splošno sodišče v tej zadevi, odgovornost za ravnanja pripisuje družbi ne glede na kakršno koli krivdo z njene strani, v nasprotju z jamstvi, ki jih zagotavlja Listina, zlasti s pravico do domneve nedolžnosti in načelom in dubio pro reo, zagotovljenih z njenim členom 48(1), načelom zakonitosti in členom 101 PDEU, in to še toliko bolj, ker naj bi bila domneva obstoja gospodarske enote, če ima matična družba stoddostni kapital hčerinske družbe, dejansko neovrgljiva. Čeprav je po mnenju pritožnice Sodišče sprejelo ta pojem v sodni praksi pred začetkom veljavnosti navedene listine, bi bilo treba navedeno sodno prakso nadgraditi. Poleg tega naj bi bila v izpodbijani sodbi kršena obveznost obrazložitve, ki izhaja iz člena 296, drugi odstavek, PDEU, ker naj ne bi ustrezala tem trditvam pritožnice in naj ne bi vsebovala nobene obrazložitve glede pomembnih delov očitane kršitve.
- 142 Pritožnica z devetim pritožbenim razlogom graja dejstvo, da je bila z izpodbijano sodbo potrjena globa, ki ji je bila naložena kot dolžnici, solidarno z njeno hčerinsko družbo.
- 143 Namreč, tudi če bi se bilo mogoče sklicevati na odgovornost matične družbe glede ravnanj njene hčerinske družbe na podlagi pojma gospodarske enote, pa bi bilo treba priznanje solidarne odgovornosti za plačilo glob, naloženih hčerinskim družbam pritožnice, zavrniti, ker prvič, noben pravni akt Unije ne vsebuje določbe, ki bi določala solidarno naložitev globe, in drugič, priznanje take solidarne odgovornosti bi pritožnici odvzelo pravico do globe, naložene posamično glede na očitano krivdo, kar je v nasprotju z načelom osebne odgovornosti. Podredno, pritožnica trdi, da bi morala Komisija in Splošno sodišče vsekakor izračunati delež zneska globe, ki ga dolguje vsak sodolžnik glede na njegov del odgovornosti.
- 144 Komisija predlaga, naj se sedmi in deveti pritožbeni razlog zavrneta.

Presoja Sodišča

- 145 Opozoriti je treba, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso, ki se ni izpodbijala ob začetku veljavnosti Listine, v nekaterih okoliščinah pravna oseba, ki ni storilka kršitve prava konkurence, vseeno lahko sankcionirana za kršitveno ravnanje druge pravne osebe, če sta ti dve osebi del ene gospodarske enote in tvorita tako podjetje v smislu člena 101 PDEU (sodba z dne 10. aprila 2014, Komisija in drugi/Siemens Österreich in drugi, od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, točka 45).
- 146 Iz ustaljene sodne prakse tako izhaja, da se ravnanje hčerinske družbe lahko pripiše matični družbi, zlasti če ta hčerinska družba – čeprav je ločena pravna oseba – o svojem ravnanju na trgu ne odloča samostojno, ampak večinoma ravna v skladu z navodili matične družbe, zlasti glede na gospodarske, organizacijske in pravne povezave med tema pravnima osebama (sodba z dne 10. aprila 2014, Komisija in drugi/Siemens Österreich in drugi, od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, točka 46 in navedena sodna praksa).

- 147 V zvezi s tem je Sodišče pojasnilo, da v posebnem primeru, v katerem ima matična družba neposredno ali posredno v lasti ves ali skoraj ves kapital svoje hčerinske družbe, ki je kršila pravila Evropske unije o konkurenci, obstaja izpodbojna domneva, da ta matična družba dejansko odločilno vpliva na hčerinsko družbo (sodba z dne 16. junija 2016, Evonik Degussa in AlzChem/Komisija, C-155/14 P, EU:C:2016:446, točka 28 in navedena sodna praksa).
- 148 V takih okoliščinah za tako domnevo zadostuje, da Komisija dokaže, da je ves ali skoraj ves kapital hčerinske družbe neposredno ali posredno v lasti matične družbe. Slednja mora nato ovreči to domnevo tako, da predloži zadostne dokaze o gospodarskih, organizacijskih in pravnih povezavah med njo in hčerinsko družbo, s katerimi lahko dokaže, da njena hčerinska družba ravna samostojno na trgu. Če matična družba te domneve ne ovrže, lahko Komisija ugotovi, da sta ta družba in njena hčerinska družba del iste gospodarske enote in da je prva odgovorna za ravnanje druge, zato lahko obema družbama solidarno naloži plačilo globe, ne da bi ji bilo treba dokazati, da je bila matična družba pri tej kršitvi osebno vpletena (glej v tem smislu sodbo z dne 16. junija 2016, Evonik Degussa in AlzChem/Komisija, C-155/14 P, EU:C:2016:446, točke 27 in od 29 do 32 ter navedena sodna praksa).
- 149 Poleg tega je treba pojasniti, da v nasprotju s trditvijo pritožnice, predhodna sodna praksa ni bila v nasprotju niti s pravico do domneve nedolžnosti, zagotovljeno s členom 48(1) Listine, niti z načeloma in *dubio pro reo* in zakonitosti v kazenskem pravu. Domneva, da matična družba izvaja odločilen vpliv na svojo hčerinsko družbo, če ima v lasti ves ali skoraj ves njen kapital, namreč ne vodi do domneve krivde ene ali druge od teh družb, tako da ne krši niti pravice do domneve nedolžnosti niti načela in *dubio pro reo*. Načelo zakonitosti v kazenskem pravu zahteva, da zakon jasno opredeljuje kazniva dejanja in kazni, ki so zagrožene zanje, pri čemer je ta pogoj izpolnjen, ko lahko naslovnik norme iz besedila zadevne določbe in po potrebi s pomočjo njene razlage, ki jo podajo sodišča, razbere, za katera dejanja in opustitve je kazensko odgovoren (sodba z dne 22. maja 2008, Evonik Degussa/Komisija, C-266/06 P, neobjavljena, EU:C:2008:295, točka 39). Vendar sodna praksa Sodišča, navedena v točkah od 145 do 148 te sodbe, ni bila v nasprotju s tem načelom.
- 150 V zvezi z nedelitvijo glob med zadevnimi družbami je treba opozoriti, da se pojem prava Unije solidarnosti za plačilo globe, v obsegu, v katerem zgolj odraža neposredno pravno posledico pojma podjetja, nanaša le na podjetje in ne na družbe, ki ga sestavljajo (sodba z dne 10. aprila 2014, Komisija in drugi/Siemens Österreich in drugi, od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, točka 57).
- 151 Čeprav iz člena 23(2) Uredbe št. 1/2003 izhaja, da Komisija lahko solidarno naloži globo več družbam, ker so del samo enega podjetja, pa niti iz besedila te določbe niti iz cilja mehanizma solidarnosti ni mogoče ugotoviti, da bi se ta pristojnost za sankcioniranje širila onkraj določanja zunanega razmerja solidarnosti na določanje deležev solidarnih dolžnikov v okviru njihovega internega razmerja (sodba z dne 10. aprila 2014, Komisija in drugi/Siemens Österreich in drugi, od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, točka 58).
- 152 Nasprotno, cilj mehanizma solidarnosti je v tem, da je dodaten pravni instrument, ki ga ima Komisija na voljo za krepitev učinkovitosti svojih ukrepov za izterjavo glob, naloženih zaradi kršitev konkurenčnega prava, saj ta mehanizem zmanjšuje tveganje Komisije kot upnika dolga, ki ga predstavljajo globe, za plačilno nesposobnost, kar prispeva k doseganju cilja odvratanja, ki mu konkurenčno pravo na splošno sledi, kot je Splošno sodišče v bistvu, in to pravilno, navedlo v točki 325 izpodbijane sodbe (sodba z dne 10. aprila 2014, Komisija in drugi/Siemens Österreich in drugi, od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, točka 59 in navedena sodna praksa).
- 153 Določitev deležev solidarnih dolžnikov v njihovem obstoječem notranjem razmerju pa ne sledi temu dvojnemu cilju. Gre namreč za spor, ki nastopi v poznejši fazi, v katerem Komisija načeloma nima interesa, saj ji je en ali več dolžnikov globo plačalo v celoti. Zato se od Komisije ne zahteva, da določi take deleže (glej v tem smislu sodbo z dne 10. aprila 2014, Komisija in drugi/Siemens Österreich in drugi, od C-231/11 P do C-233/11 P, EU:C:2014:256, točke od 60 do 64).

- 154 V tem primeru pritožnica ne izpodbija, da je imela v času kršitve, ki se ji očita, stoddstotni kapital družb, katerih zaposleni so sodelovali pri zadevnih protikonkurenčnih razpravah v Belgiji, Franciji in Avstriji in ne trdi, da je Splošnemu sodišču predložila dokaze, ki bi ovrgli domnevo, da je izvajala odločilni vpliv na te družbe. Zato je Splošno sodišče v zvezi s sodno prakso, navedeno v točkah od 145 do 153 te sodbe pravilno ugotovilo, da ji je Komisija upravičeno pripisala protikonkurenčno ravnanje njenih hčerinskih družb v Belgiji, Franciji in Avstriji in ji skupaj z zadnjenavedenimi solidarno naložila plačilo glob, ne da bi določila deleže zneska teh glob, ki ga dolguje vsaka od njih.
- 155 Zato je treba zavrniti trditve pritožnice v zvezi z nezadostno obrazložitvijo izpodbijane sodbe. Tako je treba, zlasti glede možnosti Komisije, da pritožnici pripiše ravnanja njenih hčerinskih družb v Franciji in Avstriji, ugotoviti, da so točke od 155 do 165 izpodbijane sodbe, tako kot točka 284 te sodbe, ki napotuje na njeni točki 97 in 98, pravno zadostno obrazložene. Splošno sodišče je namreč po tem, ko je opozorilo na sodno prakso glede pojma gospodarske enote, navedlo, da je imela družba Villeroy & Boch stoddstotni kapital njenih hčerinskih družb in da ni skušala ovreči domneve, da je nad njimi izvajala odločilni vpliv, nato pa je odgovorilo na trditve pritožnice v zvezi s kršitvijo načela zakonitosti v kazenskem pravu in pravice do domneve nedolžnosti. Glede možnosti Komisije, da pritožnici pripiše ravnanja družbe Villeroy & Boch Belgija, ker je na njo izvajala odločilni vpliv, Splošno sodišče ni bilo dolžno podati stališča o tem v izpodbijani sodbi, ker pritožnica, v nasprotju s tem, kar trdi, pred Splošnim sodiščem te možnosti ni izpodbijala.
- 156 Sedmi in deveti pritožbeni razlog je treba torej zavrniti kot neutemeljena.

Osmi pritožbeni razlog

Trditve strank

- 157 Pritožnica z osmim pritožbenim razlogom trdi, da izpodbijana sodba krši člen 101 PDEU in člen 53 Sporazuma o EGP, ker je Splošno sodišče napačno ugotovilo obstoj enotne, kompleksne in trajajoče kršitve v tem primeru.
- 158 Pritožnica v zvezi s tem trdi, prvič, da pravni pojem enotne, kompleksne in trajajoče kršitve, ni v skladu s členom 101 PDEU in členom 53 Sporazuma o EGP in se ga torej ne sme uporabiti. Ta pojem naj namreč ne bi imel nobene pravne podlage v pravu Unije. Poleg tega pritožnica trdi, da izpodbijana sodba ni dovolj obrazložena, ker Splošno sodišče glede tega ni odgovorilo na njene trditve.
- 159 Drugič, pritožnica trdi, da so v izpodbijani sodbi s tem, da je v njej ugotovljena enotna kršitev v tej zadevi, kršena načela poštenega sojenja. Ker je Splošno sodišče menilo, da je pritožnici mogoče pripisati kršitev, pri kateri ni sodelovala, ki pa je del enotne kršitve, pri kateri je sodelovala, naj pritožnica namreč za izpodbijanje svojega sodelovanja pri tej enotni kršitvi ne bi mogla uspešno uveljavljati dejstva, da pri tej prvi kršitvi ni sodelovala in da ji je bilo tako odvzeto učinkovito sredstvo obrambe. Tako bi lahko izpodbijala le seznanjenost z zadevno kršitvijo.
- 160 Tretjič, pritožnica podredno meni, da pogoji za priznanje enotne kršitve v obravnavani zadevi niso bili izpolnjeni, ker Komisija ni opredelila upoštevne trga in ker razmerje medsebojnega dopolnjevanja med različnimi očitanimi ravnanji ni bilo dokazano.
- 161 Četrtrič, pritožnica trdi, da zaradi obstoja razglasitve delne ničnosti spornega sklepa v zvezi z nekaterimi državami članicami v sodbah z dne 16. septembra 2013, Wabco Europe in drugi/Komisija (T-364/10, EU:T:2013:477), z dne 16. septembra 2013, Keramag Keramische Werke in drugi/Komisija (T-379/10 in T-381/10, neobjavljena, EU:T:2013:457), in z dne 16. septembra 2013, Duravit in drugi/Komisija (T-380/10, neobjavljena, EU:T:2013:449), in ker nekatera podjetja niso mogla vedeti za celotno kršitev, vsekakor ne more iti za globalno kršitev, kot je opredeljena v tem sklepu.

162 Komisija predlaga zavrnitev osmega pritožbenega razloga.

Presoja Sodišča

- 163 Glede na sodno prakso, navedeno v točkah od 55 do 59 te sodbe, je treba, prvič, zavrniti trditve pritožnice, da pravni pojem enotne, kompleksne in trajajoče kršitve, ni v skladu s členom 101 PDEU in členom 53 Sporazuma o EGP in je v nasprotju z načelom poštenega sojenja, ne glede na dopustnost zadnjenavedene trditve.
- 164 Drugič, ugotoviti je treba, da je Splošno sodišče v nasprotju s trditvijo pritožnice s tem, da je opozorilo na to sodno prakso v točkah od 32 do 34, 41, 42 in od 46 do 48 izpodbijane sodbe, pravno zadostno obrazložilo to sodbo.
- 165 Tretjič, glede trditve pritožnice, da pogoji za priznanje enotne kršitev v tem primeru niso izpolnjeni, ker Komisija ni opredelila upoštevne trga, je treba ugotoviti, kot je Splošno sodišče pravilno navedlo v točki 54 izpodbijane sodbe in kot je priznala pritožnica, da okoliščina, da so trgi proizvodov in geografski trgi, na katerih se je izvajala kršitev, različni, nikakor ne preprečuje ugotovitve o enotni kršitvi. Zato je ta trditev vsekakor brezpredmetna.
- 166 Četrtrič, Splošno sodišče v točkah od 63 do 71 izpodbijane sodbe s tem, da je ugotovilo, da je Komisija v tem primeru lahko ugotovila obstoj enotnega cilja, ki naj bi dokazoval enotno kršitev, ni napačno uporabilo prava. V točkah 66, 69 in 71 izpodbijane sodbe je namreč na podlagi dejanskih ugotovitev pravno zadostno dokazalo, da so se različna očitana ravnanja nanašala na isti cilj, in sicer, da vsi proizvajalci kopalniške opreme uskladijo svoje ravnanje v razmerju do trgovcev na debelo. V zvezi s tem je treba poudariti, da v nasprotju s trditvijo pritožnice pojem skupnega cilja, kot je razvidno iz navedenih točk 66, 69 in 71, ni bil opredeljen s splošnim sklicevanjem na obstoj izkrivljanja konkurence na trgih, na katerih se je izvajala kršitev, ampak s sklicevanjem na različne objektivne elemente, kot je osrednja vloga, ki so jo imeli trgovci na debelo v distribucijski verigi, značilnosti te verige, obstoj usklajevalnih teles in združenj za več proizvodov, podobnost uresničevanja kartelnih sporazumov ter materialno, geografsko in časovno prekrivanje zadevnih ravnanj.
- 167 Ker je v teh okoliščinah, ne da bi bilo treba dokazati medsebojno dopolnjevanje očitanih ravnanj, enotno in trajajočo kršitev mogoče pripisati nekonkurenčnim podjetjem in ker ni potrebna sistematična opredelitev upoštevni trgov ter ob ugotovitvi, da je pritožnica na eni strani odgovorna za svoje neposredno sodelovanje pri očitani kršitvi in na drugi za svoje posredno sodelovanje pri tej kršitvi, ker je vedela za vsa protipravna ravnanja, ki so jih druga podjetja nameravala izvajati ali izvajala pri izpolnjevanju enakih ciljev, ali je lahko ta ravnanja razumno predvidela in je bila pripravljena sprejeti tveganje, Splošnemu sodišču ni mogoče očitati, da je menilo, da Komisija s tem, da je v tej zadevi ugotovila obstoj enotne in trajajoče kršitve, ni storila nobene napake.
- 168 Nazadnje, v zvezi s trditvijo glede delne ničnosti spornega sklepa, razglašene v okviru drugih zadev, v katerih je bil obravnavan ta kartel, je treba opozoriti, da presoja dokazov, ki se nanašajo na različne nacionalne trge, spada v izključno pristojnost Splošnega sodišča. Če bi se s to trditvijo izpodbijal obstoj enotne, kompleksne in trajajoče kršitve, je treba poudariti, kot je navedeno v točki 62 te sodbe, da dejstvo, da je Splošno sodišče sporni sklep razglasilo za ničen v delu, v katerem se nanaša na dokaz sodelovanja nekaterih zadevnih podjetij pri zadevni kršitvi na določenih geografskih trgih v zadevnih obdobjih, ne zadostuje za izpodbijanje ugotovitve Splošnega sodišča, ki se nanaša na obstoj celovitega načrta, ki zajema tri podskupine proizvodov in šest zadevnih držav članic, ter na obstoj enakega cilja izkrivljanja konkurence.
- 169 Zato je treba osmi pritožbeni razlog zavrniti kot delno brezpredmeten in delno neutemeljen.

Deseti in enajsti pritožbeni razlog

Trditve strank

- 170 Pritožnica z desetim pritožbenim razlogom trdi, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo, ker ni v celoti izvajalo neomejene sodne pristojnosti, ki jo ima.
- 171 Splošno sodišče naj bi namreč v izpodbijani sodbi v nasprotju s predlogi pritožnice opravilo le nadzor zakonitosti določitve zneska globe.
- 172 Vendar pritožnica trdi, da morata Splošno sodišče in Sodišče iz razlogov pravne varnosti in za zagotovitev pravice do poštenega sojenja v vsaki zadevi, ki jima je predložena in se nanaša na Komisijino določitev globe ali denarne kazni, učinkovito izvajati neomejeno sodno pristojnost, ki jima jo daje zakonodajalec Unije v skladu s členom 31 Uredbe št. 1/2003, zlasti v okviru, v katerem nobena zakonska določba ne določa uskladitve sankcij in v katerem je Komisija uporabila tri različne metode za izračun glob za leta od 1998 do 2006.
- 173 Poleg tega pritožnica v tej zadevi meni, da Splošno sodišče ni neodvisno presodilo zneska globe in da bi moral biti ta nižji, saj bi pri izvajanju svoje neomejene sodne pristojnosti morale upoštevati tudi težo kršitve, ki se nanaša le na omejeno število večinoma majhnih držav članic. V zvezi s tem naj ne bi bilo mogoče razumeti, zakaj je Komisija v tej zadevi očitana ravnanja kaznovala strožje kot istovrstne omejevalne sporazume, ki zajemajo celotno ozemlje Evropskega gospodarskega prostora. Poleg tega bi morale Splošno sodišče pritožnici znižati globo, zaradi kršitev načela odločanja v razumnem roku, ker je upravni postopek trajal predolgo, in sicer v celoti skoraj šest let.
- 174 Pritožnica se z enajstim pritožbenim razlogom sklicuje na kršitev načela sorazmernosti. V zvezi s tem meni, da mora Splošno sodišče za določitev teže kršitve upoštevati učinke zadevne kršitve na trg ter promet, ustvarjen na zadevnih trgih, česar ni storilo.
- 175 Splošno sodišče bi prav tako moralo zagotoviti, da je znesek glob, naloženih s spornim sklepom, absolutno sorazmeren, kar pa naj ne bi bil, ker je promet, zajet s kršitvijo, 115 milijonov EUR, skupni znesek glob pa znaša 71,5 milijona EUR.
- 176 Zato pritožnica Sodišču predlaga, naj te nezakonite opustitve Splošnega sodišča popravi in naj samo zniža naložene globe.
- 177 Komisija predlaga, naj se deseti in enajsti pritožbeni razlog zavrmeta.

Presoja Sodišča

- 178 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da nadzor zakonitosti, določen v členu 263 PDEU, pomeni, da lahko sodišče Unije opravlja nadzor tako nad dejstvi kot nad uporabo prava v zvezi s trditvami, ki jih tožeča stranka navede zoper izpodbijani sklep, ter da ima pooblastilo za presojo dokazov, razglasitev ničnosti tega sklepa in spremembo zneska glob (glej sodbo z dne 10. julija 2014, Telefónica in Telefónica de España/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, točka 53 in navedena sodna praksa).
- 179 Nadzor zakonitosti je dopolnjen z neomejeno sodno pristojnostjo, ki je bila v skladu s členom 261 PDEU sodišču Unije priznana v členu 31 Uredbe št. 1/2003. Ta pristojnost sodišču omogoča, da preseže le nadzor zakonitosti sankcije in nadomesti presojo Komisije s svojo ter tako odpravi, zniža ali zviša naloženo globo ali periodično denarno kazen (glej sodbo z dne 8. decembra 2011, Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, točka 63 in navedena sodna praksa).

- 180 Sodišče Unije mora za izpolnitev zahtev nadzora neomejene sodne pristojnosti v smislu člena 47 Listine glede glob pri izvajanju pooblastil iz členov 261 in 263 PDEU preučiti vsak očitek, dejanski ali pravni, s katerim se skuša dokazati, da znesek globe ni v sorazmerju s težo in trajanjem kršitve (glej sodbo z dne 18. decembra 2014, Komisija/Parker Hannifin Manufacturing in Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, točka 75 in navedena sodna praksa).
- 181 Vendar izvajanje te neomejene sodne pristojnosti ne pomeni isto kot nadzor po uradni dolžnosti, postopek pa je kontradiktoren. Zato mora načeloma tožeča stranka navesti tožbene razloge zoper izpodbijani sklep in v utemeljitev teh razlogov predložiti dokaze (glej sodbo z dne 18. decembra 2014, Komisija/Parker Hannifin Manufacturing in Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, točka 76 in navedena sodna praksa).
- 182 V zvezi s tem je treba poudariti, da če se nad izpodbijanim sklepom kot celoto po uradni dolžnosti ne opravi nadzor, ni kršeno načelo učinkovitega sodnega varstva. Za upoštevanje tega načela ni nujno potrebno, da Splošno sodišče – ki mora odgovoriti na navedene tožbene razloge in opraviti tako preizkus dejanskega stanja kot nadzor nad uporabo prava – po uradni dolžnosti ponovno v celoti pregleda spis (sodba z dne 8. decembra 2011, Chalkor/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, točka 66).
- 183 Poleg tega je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča le Splošno sodišče pristojno za nadzor nad načinom, kako je Komisija v vsakem posamičnem primeru presodila težo nezakonitih ravnanj. V okviru pritožbe je namen nadzora Sodišča preveriti, prvič, v kolikšnem obsegu je Splošno sodišče pravno pravilno upoštevalo vse bistvene dejavnike za presojo teže ravnanja glede na člen 101 PDEU in člen 23 Uredbe št. 1/2003, in drugič, ali je Splošno sodišče pravno zadostno odgovorilo na vse argumente, navedene v utemeljitev predloga za znižanje globe. Težo kršitev prava konkurence Unije je treba dokazati glede na veliko število elementov, kot so zlasti odvrčalni učinek glob, posebne okoliščine zadeve in njen okvir, vključno z ravnanjem vsakega od podjetij, vloga, ki jo ima vsako od podjetij pri izvajanju omejevalnega sporazuma, dobiček, ki so ga lahko imela zaradi teh ravnanj, njihova velikost in vrednost zadevnega blaga ter nevarnost, ki jo ta vrsta kršitev pomeni za cilje Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 11. julija 2013, Team Relocations in drugi/Komisija, C-444/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:464, točke 95, 99 in 100).
- 184 Poleg tega, kadar Sodišče v okviru pritožbe odloča o pravnih vprašanjih, iz razlogov pravičnosti ne more s svojo presojo nadomestiti presoje Splošnega sodišča, ki pri izvajanju svoje neomejene pristojnosti odloča o višini glob, naloženih podjetjem zaradi kršitve prava Unije. Le če bi Sodišče ocenilo, da višina sankcije ni le neprimerna, ampak tudi tako pretirana, da ni sorazmerna, bi bilo treba ugotoviti, da je Splošno sodišče zaradi neprimernosti zneska globe napačno uporabilo pravo (glej zlasti sodbo z dne 30. maja 2013, Quinn Barlo in drugi/Komisija, C-70/12 P, EU:C:2013:351, točka 57 in navedena sodna praksa).
- 185 Ob upoštevanju te sodne prakse je treba preučiti deseti in enajsti pritožbeni razlog.
- 186 Iz navedene sodne prakse pa je jasno razvidno, da se, prvič, nadzor neomejene sodne pristojnosti nanaša le na naloženo sankcijo, in ne na celotni izpodbijani sklep, in drugič, da niti neomejena sodna pristojnost niti nadzor zakonitosti ne pomenita nadzora po uradni dolžnosti in torej ne zahtevata, da Splošno sodišče po uradni dolžnosti ponovno v celoti pregleda spis ne glede na očitke pritožnice.
- 187 V tej zadevi je treba ugotoviti, da je Splošno sodišče v točki 335 in naslednjih izpodbijane sodbe opravilo učinkovit nadzor nad zneskom globe, odgovorilo na različne trditve pritožnice in v točkah od 397 do 402 te sodbe odločilo o predlogih za znižanje zneska globe, pri čemer se torej v nasprotju s trditvijo pritožnice ni omejilo na nadzor zakonitosti tega zneska. Splošno sodišče je v zvezi s tem v točki 384 navedene sodbe posebej navedlo, da je bil 15-odstotni koeficient na podlagi koeficientov

„teže kršitve“ in „dodatnega zneska“ minimalen glede na posebno težo zadevne kršitve, nato pa v točkah od 397 do 401 iste sodbe menilo, da nobeden od elementov, ki so jih tožeče stranke navedle na prvi stopnji, ni upravičeval znižanja zneska globe.

188 Še zlasti je treba v zvezi s preučitvijo teže očitane kršitve ugotoviti, da je Splošno sodišče v točki 381 izpodbijane sodbe opozorilo predvsem na točko 23 Smernic iz leta 2006, ki določa, da „horizontalni sporazumi o določitvi cen, razdelitvi trga in omejitvi proizvodnje, ki so na splošno tajni, štejejo zaradi svoje narave med najtežje omejitve konkurence. Z vidika politike konkurence jih je treba strogo kaznovati. Posledično bo upoštevani delež prodaje pri takih kršitvah na splošno v zgornjem delu omenjenega razpona“. Splošno sodišče je v točki 383 navedene sodbe navedlo obrazložitev Komisije iz točke 1211 obrazložitve izpodbijanega sklepa, v skladu s katero je bila horizontalna uskladitev cen zaradi njene narave ena od najbolj škodljivih omejitev konkurence ter je bila kršitev enotna, trajajoča in kompleksna, izvajala pa se je v šestih državah članicah in se nanašala na tri podskupine proizvodov, nato pa je v točki 384 izpodbijane sodbe ugotovilo posebno težo zadevne kršitve, ki je upravičila uporabo 15-odstotnega koeficienta teže, in v točki 385 navedene sodbe sodelovanje pritožnice „v osrednji skupini podjetij“, ki je izvajala ugotovljeno kršitev.

189 Splošno sodišče tako s tem, da je pri presoji teže očitane kršitve upoštevalo vse upoštevne parametre, pri čemer je poleg tega dokazalo horizontalno usklajevanje cen in sodelovanje pritožnice pri tem usklajevanju, in s tem, da je odgovorilo na trditve pritožnice v zvezi s tem, nikakor ni napačno uporabilo prava in je izpolnilo svojo obveznost učinkovitega sodnega nadzora nad spornim sklepom.

190 Glede presoje predolgega trajanja upravnega postopka je treba opozoriti, da Komisijina kršitev načela spoštovanja razumnega roka sicer lahko upravičuje razglasitev ničnosti sklepa, sprejetega na koncu upravnega postopka, ki temelji na členih 101 in 102 PDEU, če krši tudi pravico zadevnega podjetja do obrambe, vendar taka kršitev načela spoštovanja razumnega roka, tudi če bi bila dokazana, ne more povzročiti znižanja zneska naložene globe (glej zlasti sodbi z dne 9. junija 2016, CEPESA/Komisija, C-608/13 P, EU:C:2016:414, točka 61, in z dne 9. junija 2016, PROAS/Komisija, C-616/13 P, EU:C:2016:415, točka 74 in navedena sodna praksa). Vendar v tem primeru, kot je razvidno iz točke 173 te sodbe, ni sporno, da želi pritožnica s svojo trditvijo, ki se nanaša na napačno presojo Splošnega sodišča glede predolgega trajanja upravnega postopka, doseči le znižanje globe, ki ji je bila naložena.

191 Zato je treba to trditev, ne glede na njeno utemeljenost, zavreči kot brezpredmetno.

192 Nazadnje, glede sorazmernosti zneska naložene globe pritožnica ni podala nobene trditve, s katero bi dokazala, da višina naložene kazni ni primerna ali da je prekomerna. V zvezi s tem je treba trditev, da naj bi bil znesek globe v višini 71,5 milijona EUR nesorazmeren glede na promet, ki ga zajema omejevalni sporazum, v višini 115 milijonov EUR, zavrniti. V tem primeru namreč ni sporno, da je bil končni znesek naložene globe znižan tako, da v skladu s členom 23(2) Uredbe št. 1/2003 ni presegel 10 % skupnega prometa, ki ga je pritožnica ustvarila v predhodnem poslovnem letu. Ta meja pa že zagotavlja, da višina te globe ni nesorazmerna glede na velikost podjetja, kot je opredeljena z njegovim celotnim prometom (glej v tem smislu sodbo z dne 28. junija 2005, Dansk Rørindustri in drugi/Komisija, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P in C-213/02 P, EU:C:2005:408, točke od 280 do 282).

193 Glede na zgoraj navedeno je treba deseti in enajsti pritožbeni razlog zavreči kot deloma brezpredmetna in deloma neutemeljena.

194 Ker nobeden od pritožbenih razlogov, ki jih je navedla pritožnica, ni bil sprejet, je treba pritožbo v celoti zavrniti.

Stroški

¹⁹⁵ Člen 184(2) Poslovnika Sodišča določa, da če pritožba ni utemeljena, Sodišče odloči o stroških. Na podlagi člena 138(1) navedenega poslovnika, ki se na podlagi člena 184(1) tega poslovnika uporablja za pritožbeni postopek, se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Komisija je predlagala, naj se pritožnici naloži plačilo stroškov, in ker ta s predlogi ni uspela, se ji naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. Pritožba se zavrne.

2. Družbi Villeroy & Boch AG se naloži plačilo stroškov.

Podpisi

i — Točki 111 in 141 tega besedila sta bili jezikovno popravljene po njegovi prvotni objavi na spletu.